

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ
ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΑΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΕΝ ΤΩ ΜΟΥΣΕΙΩ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ*

111

*Απόγραφον Σιγγιλλιώδους Συνοδικοῦ Γράμματος τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Διονυσίου Δ', δι' οὗ κηρύσσονται σταυροπηγιακὰ ὁ Σιναϊτικὸς Ναὸς τοῦ Ἀγ. Ματθαίου ἐν Χάνδακι καὶ τὸ Σιναϊτικὸν Μετόχιον τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἐν Ριζοκάστρω. (1672).

*Αριθ. Χειρ. Μ. Η. 168. Τὸ ἀπόγραφον εἶναι νεωτερικὸν ἐπὶ μεγάλου διφύλλου (διαστ. 0,30×0,44 μ.) ριγωτοῦ χάρτου.

Διονύσιος¹ ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

Πολλῶν ὄντων τῶν ἐνδόξων ἐγχειρημάτων, ὅσα ἢ πρὸς τὸν θεὸν προηγουμένη πίστις, μετὰ τῆς | συνεπομένης εὐελπιστίας, κατορθοῦν ἐξεγεῖσθαι διηνεκῶς, ἔνεκεν δόξης θεοῦ τοὺς ἐπανελομένους | τὸν τῆς πρὸς θεὸν εὐαρεστήσεως ὀρθοδόξους ἀγῶνας καὶ τὸ περὶ θείου ἀμφοπνεῖσθαι ναούς, οὐκ | ἔλατιον συντεῖναι τῇ κατὰ Θεὸν ταύτη σπουδῇ, τὸ ἀνεγείρειν, οἰκοδομεῖντε, καὶ καταρτίζειν | φημι ναοὺς ἁγίους, καὶ ἱερὰ καταγώγια, καὶ προσενέγκειν Θεῷ. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ προσε | νέγκειν Δαβιτικῶς, δόξαν ὀνόματι αὐτοῦ, τὴν δι' ἐπαινετῶν δηλονότι πράξεων ἐπεφημιζομένην | Θεῷ καὶ πολλῶν ἄλλων ἐνδοξοτιέρας πέφυκε, τὰς θείας προξενεῖν ἀμοιβάς, τοῖς σπουδάξου | σι, δι' ἣν παρορησιάζουσι πληροστέως ἐαντιῶν θεοσέβειαν, Θεῷ τὰ ἐκ Θεοῦ πορισάμε | νοι μετ' εὐχαριστίας προσειόντες καὶ τῷ κατ' αὐτοὺς ὑποδείγματι, πολλοὺς τινὰς πρὸς | τὸν ἔνθεον ἐρεθίζοντες ζῆλον, διάπυρον, ὄθεν καὶ κατὰ χρέος ἡμᾶς συναντιλαμβάνε | σθαι δέον τοῖς περὶ τὸ καλλιστεῦον ἔργον αὐτὸ τὰς σπουδὰς περιθεμένους καὶ χορηγεῖν | ἀφειδῶς τὴν πρὸς σύσιασίν πως τῶν τοιούτων συμβάλουσαν τῆς Ἐκκλησίας ἀντίληψιν. |

*) Συνέχεια ἐκ τῆς σ. 290. Δημοσιεύονται κατ' ἀκολουθίαν, οὐχὶ πλέον ἐν τῇ χρονολογικῇ σειρᾷ, τὰ ἀπομένοντα ἔγγραφα τὰ ὅποια, ὡς ἐγκλειστα εἰς τὰ καταφύγια τοῦ Μουσείου Ἡρακλείου, δὲν κατέστη δυνατόν νὰ δημοσιευθοῦν κατὰ τὴν χρονολογικὴν αὐτῶν σειράν.

Ἐπιδὰν τοιγαροῦν, καὶ ὁ λογιώτατος, καὶ σοφώτατος ἐν ἄρχουσι
Κύριος Παναγιώτης, | ὁ μέγας ἐρμηνεὺς τῆς ἐφ' ἡμᾶς Βασιλείας, συ-
ρέκδημος γεροντῶς τῷ βασιλικῷ στρατεύ | ματι μικρὸν ἔμπροσθεν ἠνί-
κα κρίμασιν, οἷς οἶδε Κύριος, ἢ ἄλλωσις ἐγεγόνει, τοῦ | ἐν Κρήτη
Χάνδακος ὡς ἐφεπόμενος τῷ βασιλικῷ ἐπιτάγματι, χρήμασιν ἰδίοις
| ἐξωνήσατο, τῶν δυσκλεῶς χειρωθέντων, καὶ ἀπεμποληθέντων ἐκ τῆς
σκυλεύσεως οἷ | κων εὐαγῶν, τὴν εἰς τὸν Χάνδακα Ἐκκλησίαν, τοῦ
Ἁγίου ἐνδόξου καὶ παν | ευφήμου ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μαι-
θαίου, μετὰ τῶν, ὅσα ἢ περι | οχῆ αὐτῆς διατοιχίζει κελλία καὶ περι-
βόλιον, καὶ εἴτε τοιοῦτον ἕτερον καλλιέργη | μα, καθ' ἃ διαλαμβάνουσι
τὰ παρ' αὐτῷ βασιλικά χάρτινα ἔγγραφα | τῆς ἐξαγοράσεως αὐτῶν, ἦν
περ, ὡς μονύδριον καταστήσας καθυπέταξεν | αὐτῇ λόγῳ μετοχίου καὶ
ἄλλην ἐκκλησίαν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων, ἦν ἠγόρα | σεν ἀπὸ τῶν τέ-
κνων τοῦ Τζανῆ Πιρίνου, εἰς τὸ Ριζόκαστρον ἐν τῇ περι | οχῇ τοῦ Κα-
σιελλίου κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν Ἀρκαδίας, μετὰ τῶν ἰδιοπεριορί | στων
χωραφίων τε, καὶ ἐλαιῶνων αὐτῆς, καὶ ταύτας ἀμφοτέρας συναρμόσας
| ὁμοῦ, ἀφιέρωσεν ἐν τῷ περιωνύμῳ βασιλικῷ μοναστηρίῳ, τοῦ Θεο-
βαδί | στου ὄρους σινᾶ ἐπὶ τῷ εἶναι καὶ λογίζεσθαι, κτήματα τοῦ αὐ-
τοῦ μο | ναστηρίου καὶ μετόχια ἴδια καὶ ἀπολαμβάνειν τὴν καρποφο-
ρίαν αὐτῶν, | πρὸς βοήθειαν μικρὰν καὶ ἀναψυχὴν τῆς νῦν Ἰνδείας
καὶ ἀτονίας αὐτοῦ | καλῶς καὶ θεαρέστως προνοηθεὶς ὑπὸ ψυχικῆς αὐ-
τοῦ σωτηρίας, καὶ ἀκαταπαύ | στου μνημοσύνου ὡς λόγων παιδείας καὶ
συνέσεως πλήρης καὶ ζῆλον θεοσε | βείας πλουτῶν, καὶ εἰδὼς τίνι τῶν
καλῶν ζηλοτέον. Καπιούτοις διετάξατο, ὅπως | περιεπομένων τῶν
Ἐκκλησιῶν καὶ μετοχίων αὐτῶν ὑπὸ τοῦ διαληφθέντος Ἱεροῦ μο |
ναστηρίου, τοῦ σινᾶ δι' ὀφειλῆς ἔχωσιν οἱ ἐν αὐτοῖς διαιτώμενοι σι-
ναῖται | πατέρες, μέχρι μὲν βίου παντὸς τοῦ αὐτοῦ ἄρχοντος, τηρεῖν
κατ' ἐνιαυτὸν τὴν | ἐσθιὴν τῆς ἁγίας ὀσιομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Παρα-
σκευῆς, κατὰ τὴν εἰκο | σιτὴν ἕκτην τοῦ Ἰουλίου μηνός, γενέθλιον οὖ-
σαν ἡμέραν αὐτοῦ, μετὰ δὲ τὴν | ἐκ τῶν προσκαιρῶν ἐκδημίαν αὐτοῦ,
ἄγειν αὐτοὺς ἐν μνήμῃ μόνην τὴν | ἡμέραν τῆς αὐτοῦ τελευτῆς καὶ τη-
ρεῖν εἰησίως ἐν αὐτῇ μνημόσυνον αὐτοῦ | καὶ τὰς πρὸς ἐξιλέωσιν εὐ-
ποιίας. Ταῦτα δ' οὕτω διευθειήσας, εὐχρη | σιοτέρως διενεόθη τὴν σύ-
σιασιν αὐτῶν ἐπιστηρίξαι, καὶ πρὸς τὸ μόνιμον δια | μένειν ἀεὶ ταῦτα
προνοηθῆναι, καὶ ἠξίωσεν ὑπὸ τὴν τοῦ Οἴκουμενι | κοῦ Θρόνου περι-
θαλψιν καὶ προσιασίαν ἀναλαβεῖν τὰς αὐτὰς ἐκ | κλησίας διὰ τῆς
Σταυροπηγιακῆς κλήσεως, καὶ δυνάμει, πατριαρχικῶ τε | σιγιλλιώδει
γρίμματι, τὴν μὲν ἐλευθερίαν καὶ Σταυροπηγιακὴν ἀξί | αν, ταύταις
φιλοτίμῳς ἐπιδαφιλεύσας, τὴν δὲ ἀφιέρωσιν αὐτῶν ἐν | τῷ μοναστη-
ρίῳ τοῦ σινᾶ, προσεπικυρώσας καὶ ἐμπεδώσας. | Τούτου χάριν τὴν

ἀξίωσιν αὐτοῦ ταύτην προσηνῶς λίαν ἀποδεξά | μενοι, ὡς εὐλογον οὖ-
σαν καθ' ἑαυτήν καὶ φίλην ἀναντιρρήτως | Θεῶ, καθ' ἣν εἴληγεν ἐξου-
σίαν ὁ Οἰκουμενικὸς Θρόνος τῶν περὶ Σταυρο | πηγίων κανονικῶν
προνομίων γράφομεν καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς, | ἵνα ἀπὸ τοῦ νῦν,
καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μέχρι οὗ ὁ ἥλιος τὸν ἑαυτοῦ περιτρέχειν οὐ | λήγει
κύκλον αἱ μὲν δύο Ἐκκλησίαι αὗται ἢ τε εἰς τὸν Χάνδακα τοῦ | Ἀ-
γίου Ματθαίου, καὶ ἢ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων εἰς τὸ Ριζόκαστρον,
μετὰ | πάντων τῶν κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων αὐτῶν κινήτων ἅμα |
καὶ ἀκινήτων τῶν τε νῦν προσόντων αὐταῖς καὶ τῶν μετέπειτα ἐπιγε-
νη | σομένων ὑπάρχωσι Σταυροπηγικαὶ Πατριαρχικαὶ ἐλεύθεραι, ἀ-
δού | λωτοι, ἀσύδοτοι καὶ ἀκαταπάτητοι παρὰ παντός προσώπου, μη-
δενί τι | ἄλλῳ καθυπεύκουσαι εἰμὴ μόνῳ τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ,
ὑποκείμεναι | ὑφ' οὗ καὶ προστατεύονται, καὶ κρίνονται, καὶ ἐξετάζον-
ται καὶ μνημονεύηται | ἐν αὐταῖς παρρησία τὸ Πατριαρχικὸν ὄνομα ἐν
πάσαις ταῖς ἱεραῖς | τελεταῖς καὶ παρέχωσι μόνον κατ' ἔτος, τῇ καθ' ἡ-
μᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ | Ἐκκλησίᾳ ὀκάδας ἐλαίου πενήκοντα, εἰς
σημεῖον ὑποταγῆς, κατὰ τὴν | τάξιν τῶν Σταυροπηγίων μηδενὸς τολ-
μῶντος κατεπεμβαίνειν αὐτῶν καὶ | δοκιμάζειν καταδουλοῦν καὶ ἐπη-
ρεάζειν, καὶ ἐνοχλεῖν, ἢ ἀπαιτεῖν τοῦ λα | βεῖν τι ἐξ αὐτῶν, μέχρι τοῦ
ὄβολου, μήτε τῶν κατὰ τόπων ἀρχιερέων, τοῦ | Μητροπολίτου Κρήτης
δηλαδὴ καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Ἀρκαδίας μήτε ἄλλου τινὸς | ἱερωμένου,
ἢ λαϊκοῦ ἐν βάρει ἀργίας ἀσυγγνώστου, καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ | καὶ
αἰωνίου τοῦ ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος: ἢ δὲ ἀφιέρωσις αὐτῶν, | ἐν τῷ
μοναστηρίῳ τοῦ σινᾶ ἔχη τὸ κῦρος, καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ διαμένει ἐς αἶ |
| ἀδιάσειστος, καὶ διατηρῶσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν καὶ διοίκησιν τοῦ αὐ-
τοῦ μονα | στηρίου ὡς γνήσια μετόχια αὐτῶν συνηνωμένα αὐτῷ καὶ
συνηροσμένα, ἀνα | φαιρέτως καὶ ἀναποσπάστως καὶ πάσας τὰς προ-
σόδους αὐτῶν καὶ τοὺς καρποὺς λαμ | βάνει τὸ μοναστήριον ἀναντιρ-
ρήτως. Οἱ δ' οὖν πατέρες πεμπόμενοι ἀπὸ τοῦ | σινᾶ δισυμενοῦ ἐν
τοῖς μετοχίαις αὐτοῦ, ὀφείλουσι διάγειν μὲν σεμνῶς καὶ | θεαρέστως,
τηρεῖν δὲ τὰ διατεταγμένα ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος περὶ τε τῆς ἐτησίου | μνή-
μης καὶ τῶν λοιπῶν, ἀμετάθετα καὶ ἀπαραίτητα, μετ' ὄσης ἐπιμε-
λείας, ὡς λό | γον Θεῶ ἀποδώσοντες. Ὅποιοι δ' ἂν ὀψέποτε διανοη-
θῶσιν εἴτε τὴν Σταυροπη | γιακὴν ἐλευθερίαν ἀνατρέψαι, τῶν Ἐκκλη-
σιῶν αὐτῶν εἴτε τὴν πρὸς τὸ μονα | στηρίον τοῦ σινᾶ ἀφιέρωσιν ἀφω-
ρισμένοι εἴησαν ἀπὸ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτο | ρος καὶ κατηραμένοι
καὶ ἀσυγχώρητοι καὶ ἄλυτοι μετὰ θάνατον αἱ | ωνίως καὶ εὐροίεν τὸν
Θεὸν μαχόμενον αὐτοῖς, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. | Ὅθεν εἰς
ἐνδειξιν καὶ μόνιμον τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν | Πατριαρχι-
κὸν συνοδικὸν γράμμα σιγιλλωδὲς καὶ ἐδώθη ταῖς αὐταῖς σταυρο- |

πηγιακαῖς Ἐκκλησίαις.

,αχοβ' |

Διονύσιος ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας
Ρώμης | καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης |

Ἄο Ἡρακλείας Βαρθολομαῖος Ἄο Φιλιππουπόλεως Ἄο Ἀμασίας καὶ
καφὰ Γεράσιμος | Ἄο Ἀδριανουπόλεως Ἄο Νεόφυτος Δρύστου Μεθόδιος
| Ἄο Κρήτης Νεόφυτος Ἄο Σμύρνης Κάλλιστος Ἄο Ἐλασσῶνος Ἰωάννης

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1) Ἄο Πατριάρχης Διονύσιος ὁ Δ', ὁ ἐπιλεγόμενος Μουσελίμης ὁπὸ Λαρί-
σης, ἐπατριάρχευσε τὸ πρῶτον ἀπὸ 1671—1672. Βλ. Γ ε δ ε ῶ ν, Π. Πίν. σ. 595
ἐνθα γίνεται μνεῖα τῆς ἐκδοθείσης ὑπ' αὐτοῦ ἀποφάσεως κατ' Ἰούλιον τοῦ
1672 «δι' ἧς ἐπικυροῖ τὴν ὑπὸ τοῦ Παναγιώτου Νικουσίου γενομένην δωρεὰν εἰς
τὴν μονὴν τοῦ Σινᾶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐξαγοραθέντων ἐν Κρήτη ναῶν τοῦ ἁγίου Ἀ-
ποστόλου Ματθαίου ἐν Χάνδακι καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἐν Ἀρκαδίᾳ». Περὶ
του ἰδίου βλ. καὶ Καλλιν. Δ ε λ ι κ ᾶ ν η, Πατρισρχικά ἔγγραφα, 2 σ. 390, συν-
τομωτάτη περίληψις ἔγγρ. 25. 1672 Ἰούλιος.

112

Ἐπιστολὴ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Νεοφύτου τοῦ ΣΤ'
πρὸς τὸν Μητροπολίτην Κρήτης Ἰωάσαφ, δι' οὗ ἀποστέλλεται
«ἄργυρα» κατὰ τοῦ Ἐπισκόπου Σητείας Ἰωσήφ δι' ἀνεξόφλητα
χρέη. (Φεβρουάριος 1740).

Ἀριθ. Χειρ. Μ. Η. 127. Ἐπὶ φύλλου κοινοῦ χάρτου μὲ ὕδατινας γραμ-
μάς, διεστ. 0,335×0,21 μ. Τὸ ὀπισθεν πρὸς φακέλωσιν τμήμα ἀπεκόπη.
Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας: «1740 νεόφυτος».
Κατάστασις διατηρήσεως σχετικῶς καλή.

† Νεόφυτος¹ ἐλέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως,
Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Ὁσιώτατε ἱεροδιάκονε τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου, καὶ συνα-
δελφοῦ ἡ | μῶν κρήτης κὺρ Ἰωάσαφ, χάρις εἶη σοῦ τῇ ὀσιότητι, καὶ
εἰρήνῃ ἀπὸ Θεοῦ. | γνωστὸν ἔστω τῇ σῇ ὀσιότητι, ὅτι ἡ χρησιμωτάτη
ἀρχόντισσα κυράτσα | φροσύνη ἐκίνησεν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου
σιτίας Ἰωσήφ² διὰ τὰ | ἄπερ ἔχει λαβεῖν παρ' αὐτοῦ τριακόσια τριά-
κοντα γρόσια, ὡσὰν ὀποῦ | δὲν ἐφρόντισε τώρα τέσσαρας χρόνους γὰ
πληρώση πρὸς αὐτὴν οὔτε κεφά | λαιον, οὔτε διάφορον, καὶ μὲ ὄλον
ὀποῦ ἐμηνύθη ἄπαξ, καὶ δῖς, καὶ πολ | λάκις διὰ γὰ κάμη τὴν διόρ-
θωσιν· διὰ τοῦτο ἰδοὺ ὀποῦ πέμπομεν εἰς χεῖ | ράς σου τὴν κατ' αὐτοῦ
ἄργυραν, καὶ γράφοντες ἐντελλόμεθά σοι, ὅπως | ζητήσης πρῶτον τὰ
ἄσπρα αὐτὰ ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπον αὐτόν, ὡσὰν ὀποῦ | εἶσαι ἐγγυητὴς εἰς

τὴν ὁμολογίαν αὐτήν, καὶ παραλαμβάνωντάς τα νὰ τὰ | ἐξαποστείλῃς ἐνταῦθα, εἰ δὲ καὶ παρακούσῃ ὁ ρηθεὶς σιτίας, νὰ ἐνεργήσῃς, | καὶ νὰ ἀναγνώσῃς τὴν ρηθεῖσαν κατ' αὐτοῦ πατριαρχικὴν ἄρχιαν, καὶ | νὰ μένῃ ὑπὸ τὴν ποινὴν, καὶ παιδείαν τῆς ἐκκλησίας, ἕως οὗ νὰ φροντίσῃ νὰ | πληρώσῃ πρὸς αὐτὴν τὸ κεφάλαιον ὁμοῦ, καὶ τὸ δεδουλευμένον διάφορον | κατὰ τὴν περίληψιν τῆς χρεωστικῆς αὐτοῦ ὁμολογίας. οὕτω ποίησον, καὶ | μὴ ἄλλως ἐξ ἀποφάσεως, ἵνα καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις εἴῃ σὺν σοί : ἀψμφ Φευρουαρίου : θη :

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν χ(ριστ)ῶ εὐχέτης.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Ὁ Πατριάρχης Νεόφυτος ὁ ΣΤ', ἀπὸ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας ἐπατριάρχευσε τὸ πρῶτον ἀπὸ 1735—1740. (βλ. Γ ε δ ε ώ ν, Π. Π. σ. 634).

²⁾ Περί τούτου βλ. Στ. Ξ α ν θ ο υ δ ῖ δ ο υ, Χριστιανικαὶ Ἐπιγραφαί, <Ἀθηνᾶ> ΙΕ' (1903), σ. 80. Πρβλ. καὶ Ν. Γ ω μ α δ ά κ η, Ἐλεγχος κλπ. ΕΕΚΣ., τομ. Γ', σ. 149.

113

Ἀπόγραφον ἀνανεωτικοῦ συμφωνητικοῦ γράμματος τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης Γερασίμου τοῦ Λετίτζη, διακανονιστικὸν τῆς κατανομῆς τῶν εἰσοδημάτων τοῦ σιναϊτικοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ματθαίου καὶ τοῦ σιναϊτικοῦ μετοχίου τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Ἀχρονολόγητον.

Ἀριθ. Χειρ. Μ. Η. 59. Ἐπὶ μεγάλου διφύλλου χονδροῦ χάρτου μὲ ὕδατινας γραμμὰς καὶ σημεῖα (ἡμισέληνον μὲ πρόσωπον) διαστ. 0,385×0,275 μ. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων. Ἐπὶ τῆς τελευταίας: <Ἀπόγραφον, ἀνυπόγραφον καὶ ἀχρόνιστον>.

† Διὰ τοῦ παρόντος μου ἐνυπογράφου ἀποδεικτικοῦ ἀνανεωτικοῦ συμφωνητικοῦ Γράμματος γίνεται | δῆλον, ὅτι ἀποκατασταθεὶς θείῳ ἐλέει εἰς τὴν θεόσωστον ταύτην ἐπαρχίαν Κρήτης, ἐπειδὴ εὖρον | κείμενα ἐν αὐτῇ μετόχια, καὶ ἐνορίαν, καὶ ἐκκλησίας, ἀνήκοντα πάντα εἰς τὸ ἱερὸν καὶ σεβάσιμον | μοναστήριον τῆς ἁγίας αἰκατερόνης, κείμενον κατὰ τὸ σινᾶ ὄρος τὸ θεοβάδιστον, ἦτοι μίαν ἐκ | κλησίαν τοῦ ἁγίου Ματθαίου κατὰ τὸν χάντακα μετὰ τῆς περιοχῆς καὶ κελλείων, καὶ ἐτέραν ἐκκλη | σίαν τῶν ἁγίων ἀποστόλων μετὰ τῆς ἐνορίας, ἅτινα ὁμοῦ ἀφιερώθησαν πρὸ χρόνων παρὰ τοῦ ἀοιδήμου | ἐξ ἀπορῶντων καὶ μεγάλου διεσμηνευτοῦ παναγιωτάκη πρὸς τὸ ρηθὲν ἱερὸν μοναστήριον, καὶ ἐπειδὴ | συγχρόνως περὶ αὐτῶν τῶν σιναϊτικῶν ἱερῶν κτημάτων

καὶ ἀφιερωμάτων εὖρον προγεγενη | μένας, καὶ ἐκτεθειμένας συμφώ-
 νίας καὶ συνθήκας¹ μεταξὺ τῶν προχρηματισάντων ἀοιδήμων | μητρο-
 πολιτῶν Κρήτης, καὶ τῶν σιναϊτῶν πατέρων διαιτούσας τὰ τῶν ἐμπι-
 πτόντων εἰσοδημάτων, | ἔγνω καὶ γὰρ ἀποδεχθῆναι ταύτας, ὡς πάνυ
 ἀγίας, καὶ δικαίας, καὶ τὸ ἀσκανδάλιστον, καὶ εἰρηρικὸν | πραγματενο-
 μένας, καὶ διατηρῆσαι αὐτὰς ἀπαραβάτους, καὶ ἀμετακινήτους «μὴ
 μέταιρε γάρ, φησὶν, | ὄρια, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες σου. ὄθεν καὶ διὰ τοῦ
 παρόντος ἀποδεικτικῶν γράμματος ἀποφαίνομαι, | ὅπως τὰ ἐφεξῆς εἰ-
 σοδήματα τῶν εἰρημένων σιναϊτικῶν ἐκκλησιῶν μερίζονται ἐξ ἴσου
 κατὰ τὸν | ἀκόλουθον τρόπον. ἐν πρώτοις οἱ τρεῖς συνήθεις δίσκοι ὁ-
 ποῦ εὐγαίνουν εἰς τὰς κυριακὰς καὶ ἐπισή | μους τῶν ἑορτῶν, μερίδες
 δηλονότι, βοήθεια, καὶ τὸ ἔλαιον. πρὸς δὲ τούτοις ὁ τοῦ σταυροῦ δί-
 σκος τῶν θεο | φανείων, ὅπου εὐγαίνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὰ ὀλόφωτα,
 τῆς σταυροπροσκυνήσεως, καὶ τῶν βαΐων, ἔτι καὶ τὰ | εὐχέλαια τοῦ ὁ-
 λου χρόνου εἰς τε ὁσπήτια, καὶ ἐκκλησίαν.

»οἱ ἀγιασμοὶ τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, καὶ τὰ φωτίσματα τῶν ἀρχιμη-
 νιῶν εἰς τε ὁσπήτια, ἐργαστήρια, καὶ ὅπου ἄλλοῦ ἢ | θελαν γίνῃ, ὁ-
 μοίως καὶ διαβάσματα εἰς τε ἀρρῶστους, καὶ ὑγιεῖς, καὶ αἱ εὐχαὶ ὅπου
 γίνονται εἰς τὴν γέννησιν | τῶν παιδίων, καὶ εἰς τὰς τεσσαράκοντα ἡμέ-
 ρας τοῦ καθαρισμοῦ, αἱ εἰκόνες ὅπου λειτουργοῦνται εἰς τὰς ἐκ | κλη-
 σίας, καὶ εἴ τι ἄλλη λειτουργία δίδεται ἀπὸ χριστιανούς ζῶντας καὶ
 τεθνεῶτας.

»τὰ τεσσαρακονταλείτουργα τῶν 40 ἡμερῶν, ἦτοι οἱ δέκα παράδες,
 ὅπου δίδει κάθε χριστιανός, καὶ τὰ προη | γισμένα τῆς μεγάλης τεσ-
 σαρακοσιῆς οἱ πέντε παράδες, καὶ ἐν τούτοις αἱ παρακλήσεις ὅπου γί-
 νονται εἰς τὰς | δεκαπέντε τοῦ αὐγούστου, εἴτε καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας,
 εἴτε καὶ εἰς τὰ ὁσπήτια, καὶ αἱ λοιπαὶ ὅπου γίνονται ὅλον | τὸν χρόνον,
 τὰ εἴτι τυχηρὰ πέσουν τὸν πνευματικόν, λειτουργίαι, σαραντάρια, δί-
 σκοι, ὅπου γίνονται εἰς κάθε | καιρὸν ἀπὸ τοὺς χριστιανούς, καὶ εἴτι
 ἄλλο τύχη τῆς μεγάλης ἐβδομάδος. ἔτι δὲ καὶ τὰ σαραντάρια, καὶ
 | προθέσεις καὶ παρῶσιν ὅπου ἠθέλον δοθῆν ἀπὸ τε ζωντανούς, καὶ
 ἀποθαμμένους, καὶ ὅ,τι ἄλλη ἐλεημοσύνη | δίδεται ἀπὸ τοὺς χριστια-
 νούς τοῦ κάστρου. ἐκτὸς ἂν ἠθέλεν ἀφιερῶση τινὰς τίποτες, εἴτε ῥου-
 χικόν, εἴτε ὑπο | στατικόν, εἴτε ἄλλο τι εἶδος, ἀφ' οὗ εὐγγὴ ἢ πρόθεσις,
 τὸ σαρανταλείτουργον, καὶ τὰ ἄλλα συνήθη, τότε νὰ μένη εἰς | τὴν ἐκ-
 κλησίαν ὅπου ἐδόθη, εἰ καὶ δίδεται διὰ ἀποθαμμένον, εἰ δὲ καὶ ἀπὸ
 ζωντανὸν χριστιανὸν δοθῆ, | χάριν εὐλαβείας, νὰ μένη ἐκεῖ ὅπου ἀφιε-
 ρώθη, χωρὶς νὰ ἔχουν νὰ ζητοῦν ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τίποτες. |

»ὁμοίως καὶ τὸ γρόσι τῶν γάμων, ὅπου δίδεται εἰς τὰς ἐκκλησίας,
 ὅταν στεφανώνονται, καὶ αἱ λειτουργίαι τῶν | στεφάνων, ἔτι δὲ καὶ οἱ

δέκα παράδες τῆς βαπτίσεως, καὶ τῆς θανῆς.

»ὅσοι χριστιανοὶ ἀποθαμμένοι ψαλθῶσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐκεῖνο ὁποῦ δίδονται, ἦτοι τὸ ἐν γρόσιον καὶ αὐτὸ εἰς | τὴν μέσην, ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνους ὁποῦ θάπτονται μὲ ἀρχιερατικὴν παρουσίαν, ἢ καὶ μὲ πρόσκλησιν ἱερέων | τῶν δύο ἐκκλησιῶν, ὅ,τι δοθῆ, εἰς καθ' ἓνα νὰ εἶναι ἐδικόν του.

»τὰ μνημόσυνα ὁποῦ γίνονται τῶν ψυχῶν τῆς ἀποκρέω, καὶ τῆς πεντηκοστῆς, καὶ ὅσα ἄλλα ἤθελαν γένη | εἰς τὰς ἐκκλησίας ὅλον τὸν χρόνον, αἱ κηροδοσίαι ὁποῦ γίνονται καὶ εἰς τὰς δύο ἐκκλησίας τῶν θεο | φανείων, καὶ τῆς λαμπρᾶς, τὰ τε ἔσοδα καὶ ἔξοδα τοῦ κηροῦ νὰ μερίζονται καὶ αὐτὰ ἐξ ἴσου. |

»αἱ αἰτήσεις ὁποῦ κάμνουν οἱ χριστιανοὶ τῇ βῆ καὶ γῆ τῆς διακαινησίμου εἰς τὰς ἐκκλησίας, καὶ ἔξω εἰς τὰ μνή | ματα, ὁμοίως καὶ τῆς ἀναλήψεως, καὶ ὅσαι γίνονται εἰς κάθε καιρόν, καὶ ὁπόταν πηγαίνουν τὰ λείψανα ἔξω, καὶ σχεδὸν | ὅτι ἤθελε τύχη εἰσόδημα ἀπὸ τοὺς χριστιανούς πολὺ ἢ ὀλίγον, τὸ ὁποῖον νὰ νομίζεται, καὶ νὰ φαίνεται δίκαιον | τῆς ἐνορίας, νὰ μερίζεται καὶ αὐτό. ἐκτὸς τοῦ δίσκου ὁποῦ γίνεται τὴν β' ἀνάστασιν, καὶ ὅσοι ταφοῦν | εἰς τὸν ἅγιον ματθαῖον ὅ,τι δώσουν εἰς τὴν γῆν, νὰ εἶναι ἴδιον μόνου τοῦ οἰκονόμου.

»διὰ δὲ τοὺς ἑφημερίους τῶν ἐκκλησιῶν νὰ γίνονται δύο κουτεῖα εἰς κάθε μέρος, καὶ ὅτι συνάξουν νὰ γίνεται | δύο μερίδια, νὰ πέρνουν κάθε ἐκκλησίας οἱ ἑφημέριοι τὰ ἥμισυ, τὰ δὲ συναχθησόμενα μερίζεσθαι | καθ' ἕκαστον μῆνα ἀπὸ τῶν διορισθέντων ἐπιτρόπων καὶ τοῦ οἰκονόμου. |

ὅστις δὲ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἱερωμένος, ἢ λαϊκὸς βουλευθῆ, νὰ κρούψη τι ἐκ τῶν εἰσοδημάτων | τῶν ἐκκλησιῶν πολὺ ἢ ὀλίγον, καὶ ἀδικήσῃ τὸν ἕτερον, ὡς ἱερόσυλος καὶ κλέπτης εἶη τῷ αἰωνίῳ | ἀναθέματι ὑπόδικος, καὶ ἔνοχος τοῦ πυρὸς τῆς γεέννης, ἔχων καὶ τὰς ἀρὰς πάντων τῶν ἁγίων, | καὶ θεοφόρων πατέρων, καὶ τοῦ παραγιωτάτου ἡμῶν ἀυθέντου καὶ δεσπότου. ὅστις δὲ φωραθῆ κλέπτων | νὰ λαμβάνῃ τὴν πρέπουσαν παιδείαν, χωρὶς τινὸς ἀπολογίας. <

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Ἐκ τῆς περικοπῆς ταύτης συνάγεται ὅτι τὸ διακανονιστικὸν ἔγγραφον τοῦ ὁποίου ἀπόγραφον ἀνυπόγραφον καὶ ἀχρονολόγητον εἶναι τὸ παρὸν, συντάγη μετὰ τὸ 1737, ἔτος καθ' ὃ ἐπῆλθε κατὰ πρῶτον ποιά τις συμφωνία μεταξὺ τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης Γερασίμου τοῦ Λετίτζη καὶ τῶν ἐν Χάνδακι Σιναϊτῶν. (Βλ. «Κρητικὸς Λαὸς» Α', σ. 162, «Κρητικὰ Χρονικὰ» Β', σ. 515, 521, 523).

Ἐπιστολή τοῦ Ἐπισκόπου Κισάμου Σωφρονίου πρὸς τὸν διάκονον Ἰωάσαφ, σχετική μὲ διακανονισμόν προσωπικῶν του οἰκονομικῶν ὑποθέσεων. (Μάϊος 1779).

Ἀριθ. Χειρ. Μ. Η. 94. Ἐπὶ κοινοῦ διφύλλου χάρτου διαστ. 0,31×0,21 μ. μὲ ὑδατίνας γραμμὰς καὶ σημεῖα δυσδιάκριτα. Τμῆμα τοῦ δευτέρου φύλλου ἐλλείπει. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς τελευταίας «† τῷ πανοσιωλογοιότητῳ ἱεροδιακόνῳ πρώτῳ κυδωνίας, κυρίῳ Ἰωάσαφ εὐχετικῶς, ἀπὸ Χανία εἰς σμύρνην». Δι' ἄλλης χειρὸς «πρώτη ἐπιστολή», «τὴν ἔλαβα Ἰουνίου 6 πέμτη». Σφραγίς ἐπὶ ἐρυθροῦ ἰσπανικοῦ κηροῦ μικρὰ ἐλλειψοειδής, «† ΚΙΣΑΜΟΝΣΟ Φ(ΡΩΝΙ)ΟΣ». Κατάστασις διατηρήσεως σχετικῶς καλὴ (μικραὶ φθοραὶ ἐκ σητῶν).

«Τὴν ὑμετέραν πανοσιωλογοιότητα¹ εὐχετικῶς ἀσπαζόμεθα. καὶ ἡδέως προσαγορεύω.

† δεόμενος τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ ὅπως <διὰ> διαφυλάττει αὐτὴν ὑγειαίνουσαν καὶ | πανευδαιμονοῦσαν μετὰ μακροβιότητος, καὶ ἐπιτεύξεως τῶν ὧν ἐφίεται ἀγαθῶν. | τὸ γράμμα της ἔλαβον καὶ ἐχάρην διὰ τὴν ὑγείαν της, καὶ αὐθις δὲν ἔλειψα | διὰ τοῦ παρόντος μου νὰ ἐρωτήσω διὰ τὴν περιπόθητόν μοι ὑγείαν της, καὶ νὰ τῆς | φανερώσω διὰ τὰς ὑποθέσεις της, ὅτι μὲ τόνα βλέπω νὰ πηγαινεὶ τὸ πράγμα εἰς | ἀχαμνότερον παζάρι μὲ τὸν νὰ ἀκωλουθήσουν ἢ ἀμάχες ἐκάμαμαι | ἀπόφασιν μὲ τὸν πρωτοσύγγelon καὶ τὸ ἐκόψαμε πρὸς παράδες ἑκατὸν ἕξη. | καὶ τώρα πηγαίνει παράδες ἐνενήντα, καὶ εἰς ὀλίγες ἡμέρες καθῶς βλέπο<πο>με θέλει κατέβῃ εἰς τοὺς ὀγδόντα, ὅμως τώρα βρῖσκειται ὁ θεῖος μου μετανο | ημένος πῶς ἔκαμε τέτοιον πράγμα, ὅπου σχεδὸν ζημιόνηται εἰς αὐτὸν | διακώσια γρώσα ὅμως δὲν ἠμπόρη νὰ κάμη τίποτης, μόνον παραπονήται | τὸ ὅποῖον ἐκόψαμε μαῖτου ἰη ὅμως τὰ ἄσπρα μὲ βανιῆ² εἰς δέκα πέντε ἢ | μέρες, ἔκαμα εἰς τὸν πρωτοσύγγelon καλλὰ ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἡμέραν νὰ | λάβῃ ἀπὸ τὸν ἐδικόν σας λογαριασμόν εἰς ἐκεῖνα ὅπου εἴχεται νὰ του δώσεται | διάφορον καὶ κεφάλῃ γρώσια 334 Πρὸ (παράδες) 18 ἔμεινεν καὶ ὑπίλιπος λογαρη | ἄσμος καὶ λαμβάνοντάς των δῆδω καὶ τοῦ μουσταφά ἀγά. καὶ ὅτι μείνουν θέλω δώση | εἰς ἄλλα ὅπου ἔχεται παραγγελία. διὰ τὸν ἄλλον λογαριασμόν τοῦ πρωτοσυγγέλου | ὅπου ἔχεται νὰ λάβεται, τὸ ἄλογον, ὁ γράμματικος μὲ τὸν κυδωνίας³ ἦλθασιν εἰς σκ | ἀνδαλα διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τὸ παρόν. κυνδ(ιν)εύη νὰ τὸ φάγη ἢ ἐξότερα⁴, ὅμως ὅσαν | γένει κανένα τέλος πάλιν λαμβάνεται τὸ μερηδίων σας. ταῦτα μὲν τὰ δὲ ἔτη αὐτῆς | εἴησαν θεόθεν πλείστα καὶ πανευτυχῆ.

» ὁ ἐν χριστῷ εὐχέτης αὐτῆς
 † ὁ Κισσάμου Σωφρόνιος
 ,αφοῦ μαῖτου κη

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

¹⁾ Περὶ τοῦ ἀποδέκτου τῆς ἐπιστολῆς Ἱεροδιακόνου Ἰωάσαφ συνεκέντρωσε τὰς ἐξῆς πληροφορίας ὁ κ. Μανούσος Μανούσακας, Διευθυντῆς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου, τὸν ὁποῖον καὶ ἐντεῦθεν εὐχαριστῶ :

Δαπάναις τοῦ διακόνου Ἰωάσαφ ἐξεδόθη ἐν Βενετία τὸ 1780 τὸ ἐξῆς βιβλίον : «*Ἐρμηνεία εἰς τὸ τέταρτον τῆς τοῦ Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ Γραμματικῆς καὶ Ἐκθεσις κατ' ἐρωτησκόριον τῆς κατ' αὐτὸν Γραμματικῆς, φιλοπονηθεῖσα χάριν τῶν φιλομαθῶν παρὰ Δανιὴλ μοναχοῦ Πατμίου τοῦ Κεραμέως, τῆς κατὰ Πάτμον Σχολῆς τῶν γραμματικῶν διδασκάλων. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα, ἀναλώμασι καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἐλλογιμωτάτου ἐν Ἱεροδιακόνοις Κύρῳ ΙΩΑΣΑΦ ΤΟΥ ΚΡΗΤΟΣ, ἀπφ. Ἐνετίησιν, 1780. Παρὰ Νικολάφ τῷ Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων*». (βλ. E. Legrand, *Bibl. Hell. au XVIII s. Paris, 2, σ. 328—330, ἀριθ. 999*). Ἡ δευτέρα (αὐτόθι σ. 442 - 443) καὶ τρίτη (Δ. Γκίνη — Β. Μέξα, *Ἑλλην. Βιβλ. 1800—1863, 1, Ἀθῆναι 1939, σ. 42 - 43*) ἐγένοντο οὐχὶ πλέον ὑπὸ τοῦ Ἰωάσαφ, ἀλλὰ τοῦ τυπογράφου Ν. Γλυκέως. Εἰς τὸν πρόλογον τοῦ βιβλίου ὁ συγγραφεὺς μοναχὸς Δανιὴλ ὁ Κεραμεὺς ἀναφέρει πολλὰ ἐνδιαφέροντα τόσον περὶ τοῦ διακόνου Ἰωάσαφ τοῦ Κρητὸς ὅσον καὶ περὶ τοῦ προΐσταμένου τοῦ ὁμωνύμου τοῦ Ἰωάσαφ ἐπισκόπου Κυδωνίας τοῦ Χίου, μακαρίτου πλέον τότε. Ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Ἰωάσαφ τοῦ Χίου, πρώην Κυδωνίας, ὡς λίαν διακρινομένου ἐπὶ παιδείᾳ καὶ συνέσει, ὡς εὐφραδοῦς ρήτορος καὶ ἐπιβλητικοῦ τὴν ὄψιν. Καὶ προσθέτει περὶ τοῦ ἱεροδιακόνου Ἰωάσαφ : «*Τούτου δὴ Ἱεροδιάκονός τις, τὸ μὲν γένος Κρής, τὴν δὲ κλῆσιν Ἰωάσαφ, ἐννεάσας παρ' αὐτῷ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, φρεσὶ, μετὰ τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ τοιοῦτου πατρὸς καὶ ποιμένος, εὐαγγελικῶς εἰπεῖν, θύοντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν προβάτων αὐτοῦ, μὴ φέρων τὴν ὀρφανίαν, ἀλλ' οἷα παῖς φιλόστοργος τῇ μνήμῃ τῶν τοῦ πατρὸς χαρίτων καὶ ἀρετῶν κεντούμενος, οὐ μόνον εἰσποίησασθαι ἑαυτὸν ἐτέρῳ τῷ ἀπηξίωσεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πᾶσι χαίρειν εἰπὼν, ἐζήτησε τὴν παιδείαν Νύμφην ἀγαγέσθαι ἑαυτῷ. οὐκ ἀθεοὶ ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. γενόμενος γὰρ ἐν τῇ Πάτμῳ καὶ ἰδὼν | τοὺς φιλομαθεῖς τὰ μάλιστα κάμνοντας ἐπ' ἀντιγραφῇ τῆς Γραμματικῆς ταύτης, οἶκτιον ἐκ ζήλου λαβὼν, αὐθαίρετον ποιεῖται τὴν τῆς φιλαδελφείας ἐπίδειξιν. Ἐξέδωκε γὰρ δι' ἰδίων ἀναλωμάτων καὶ ἐπιμελείας ἐς τύπους αὐτήν. Εὐμενεῖ δὴ διαθέσει δέξασθέ μου τὸ πρόθυμον . . . » κλπ. (βλ. καὶ μνείαν σύντομον τῶν γραφομένων τούτων ὑπὸ Μ. Γεδεών, *Πατρ. Ἐφημερ. Ἀθῆναι 1937, σ. 348—349*). Οὕτω ἀποδεικνύεται ὁ ἀποδέκτης τῆς ἐπιστολῆς λόγιος. Τῷ 1779 εὐρίσκετο ἐν Σμύρῃ καὶ τὸ αὐτὸ ἔτος, φαίνεται, διήλθεν ἐκ Πάτμου. Ὁ Ἰωάσαφ Κυδωνίας δέον νὰ ἀπεβίωσε μεταξὺ 1777 (ἀναφορὰ κατὰ Ζαχαρίου) καὶ 1779.*

²⁾ βαντέ : μὲ προθεσμίαν.

³⁾ Θὰ πρόκειται περὶ τοῦ Μαρτινιανοῦ, διαδόχου τοῦ Ἰωάσαφ.

⁴⁾ Ἐν Πόντῳ κ. ἄ. ἐξωτέρα εἶναι τὸ πολιτικὸν δικαστήριον, τὸ Τουρκικόν, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον τῆς μητροπόλεως· βλ. Ἀνθίμου Α. Παλαδοπούλου, *Γλωσσικαὶ ἔρευναι. Ἑτυμολογικά, σημασιολογικά καὶ φωνητικά, «Ἀρχεῖον Πόντου» 14 (1949), σ. 3 κ. ἐξ.*

*Επιστολή τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Σωφρονίου πρὸς τοὺς ἐπισκόπους Κνωσοῦ, Χερρονήσου καὶ Ἱεραῶς, δι' ἧς ἀνατίθεται ἐξαρχικῶς ὁ ἔλεγχος τῶν κατὰ τοῦ Μητροπολίτου Ζαχαρίου καταγγελιῶν τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ Γιακουμάκη καὶ ἡ εἴσπραξις τῶν ὀφειλομένων εἰς τὸν τελευταῖον. (Ἰούλιος 1780).

*Αριθ. Χειρ. Μ. Η. 128. Ἐπὶ διφύλλου κοινοῦ χάρτου μὲ ὕδατινας γραμμάς καὶ σημεῖα, διαστ. 0,34×0,23 μ., τοῦ ὁποίου τὸ ὀπίσθιον φύλλον ἐκόπη καταλλήλως πρὸς φακέλωσιν. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων. Ἐπὶ τῆς τελευταίας: «*Τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις τῷ τε κνωσοῦ κὺρ γερασίμῳ, καὶ τῷ χερρονήσου κὺρ γερασίμῳ καὶ τῷ Ἱεραῶς κὺρ φιλοθέῳ, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς, καὶ συλλειτουργοῖς τῆς ἡμῶν μειριότητος*». Δι' ἄλλης χειρὸς: «*1780 σοφρόνιος*». Σφραγίς ἐπ' ἐρυθροῦ ἰσπανικοῦ κηροῦ μὴ καλῶς τυπωθεῖσα. Ὁ θυρεὸς φέρει δικέφαλον ἀετόν. Κατάστασις διατηρήσεως καλή.

† Σωφρόνιος ἑλέῳ Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι ὅτε κνωσοῦ κὺρ γεράσιμος, καὶ ὁ χερρονήσου κὺρ γεράσιμος, καὶ ὁ Ἱεραῶς κὺρ φιλόθεος, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν μειριότητος, χάρις εἴη ὑμῖν, καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. διὰ τῆς παρούσης ἡμετέρας Πατριαρχικῆς, καὶ συνοδικῆς ἐπιστολῆς δηλοποιοῦμεν ὑμῖν διὰ παραγενομένου ἐνιαῦθα τοῦ γιακουμάκη¹ γαμβροῦ ἐπ' ἐξαδέλφῃ τῇ μαριόρα τοῦ κυριάρχου ὑμῶν ἱερωτάτου μητροπολίτου κρήτης, ὑπερτίμου, καὶ ἐξάρχου εὐρώπης, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ, καὶ συλλειτουργοῦ κὺρ ζαχαρίου, καὶ ἐκτραγωδήσαντος μετὰ δεινοπαθείας τὰ κατ' αὐτόν, καὶ τὰ δίκαια ὅποῦ ἔχει πρὸς τὴν αὐτοῦ ἱερότητα, ῥητῶς περιεχόμενα ἐν τῇ πρὸς τὴν ἱερότητά του πατριαρχικῇ, καὶ συνοδικῇ ἡμῶν ἐπιστολῇ, ἐλυπήθημεν, καὶ ἐμέμφθημεν τὴν ἱερότητά του διὰ τὴν τῶν πραγμάτων μεταχειρίσιν. ἐβεβαιώθημεν καὶ παρ' ἄλλων πολλῶν, ὅτι ἔχει δίκαια ὁ ῥηθὲς γιακουμάκης ἐπὶ τῇ ἱερότητί του πολλά. εὖρομεν οὖν εὖλογον νὰ διορίσωμεν ἐξαρχικῶς τὴν θεοφιλίαν Σας, ὅποῦ ὄντες πεπληροφορημένοι ὡς πλησιόχωροι εἰς τὰ δίκαια τοῦ ῥηθέντος γιακουμάκη, νὰ ἀπέλθῃτε πρὸς τὴν αὐτοῦ ἱερότητα, καὶ ἀναμεταξύ σας, ὅτι εὖρεθῇ εὖλογον κατὰ κοινὴν ὑμῶν συναίνεσιν μὲ φόβον θ(εο)ῦ, καὶ μὲ καθαρὰν συνείδησιν νὰ εἰπῆτε τῇ ἱερότητί του νὰ τὰ ἀποδώσῃ εἰς θεράπειαν τῶν δικαίων αὐτοῦ χωρὶς τινὸς ἐφευρολογίας, καὶ προφάσεως, καὶ νὰ ἐγχειρισθῶσι τῷ ἁγίῳ κνωσοῦ, καὶ νὰ τὰ ἐξαποστειλῇ ἐνιαῦθα ἀσφαλῶς διὰ πολίτις νὰ δο-

θῶσι τῶ | δυστυχεῖ τούτῳ γιακουμάκη, διὰ νὰ πληρώσῃ τὰ χρέη του, καὶ νὰ ληφθῇ ἐξωφλητικὸν γράμμα | νὰ σταλθῇ πρὸς τὴν αὐτοῦ ἱερότητα. γράφοντες οὖν διὰ τοῦ παρόντος συνοδικῶς, ἐντελλό | μεθα ὑμῖν σφοδρῶς ὅπως εὐθὺς ὁποῦ λάβετε τὴν παροῦσαν μας, νὰ συσκεφθῆτε ἐν | φόβῳ θ(εο)ῦ, καὶ ἐν καθαρῷ ψυχῆς συνειδότι, καὶ στοχασθέντες τὰ δίκαια τοῦ εἰρημένου γιακου | μάκη μετὰ πάσης ἀκριβείας, ὅ,τι στοχασθῆτε εὐλογον εἰς θεραπείαν τῶν δικαίων του, νὰ τὰ | ζητήσετε, καὶ νὰ τὰ παραλάβετε παρὰ τῆς αὐτοῦ ἱερότητος, καὶ νὰ ἐγχειρισθῶσι τῶ ἀγίῳ | κνωσοῦ νὰ τὰ ἐξαποστείλῃ ἐνιαῦθα ἀσφαλῶς διὰ πολίτιζης νὰ δοθῶσι τῶ εἰρημένῳ για | κουμάκη, καὶ νὰ σταλθῇ τὸ ἐξωφλητικὸν τὸ ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν ἱερότητά του πρὸς ἀσφάλειαν, | διὰ νὰ μὴν ἐνοχλεῖται εἰς τὸ μετέπειτα. εἰ μὲν οὖν πεισθῇ εἰς ὅσα κρίνετε, καὶ εὔρετε εὐλογον, | καὶ τὰ ἀποδώσει ἐτοίμως, ἤδη καλόν, εἰ δὲ μὴ νὰ μᾶς φανερώσετε ἐν φόβῳ θ(εο)ῦ, καὶ ἐν | βάρει ἀργίας τῆς ἀρχιερωσύνης ὑμῶν πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὅλα τὰ δίκαια τοῦ ρηθέντος γιακουμάκη, καὶ τότε ἡμεῖς θέλομεν μεταχειρισθῇ τὸν προσήκοντα τρόπον εἰς τὴν | ἀποκατάστασιν τῶν δικαίων τοῦ δυστυχοῦς τούτου χριστιανοῦ. προσέχετε δὲ καλῶς, μήπως μετα | χειρισθῆτε φιλοπροσωπίαν τινά, καὶ χάριν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. ἐπειδὴ θέλετε | φανῆ ἀξιόμεμπτοι. ποιήσατε λοιπὸν καθὼς σᾶς γράφομεν, καὶ μὴ | ἄλλως ἐξ ἀποφάσεως. ἡ δὲ τοῦ θ(εο)ῦ χάρις εἴη ὑμῖν.

αππῶ Ἰουλίου κδη

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν χριστῶ, ἀδελφὸς ὑμῶν

† ὁ Ἐφέσου Σαμουήλ
καὶ ἐν χ(ριστ)ῶ ἀδελφὸς ὑμῶν :

† ὁ (δυσανάγνωστον)
καὶ ἐν χ(ριστ)ῶ ἀδελφός :

† ὁ (δυσανάγνωστον)
καὶ ἐν χ(ριστ)ῶ ἀδελφός :

† ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος
καὶ ἐν χ(ριστ)ῶ ἀδελφός :

† ὁ Τορνόβου Καλλίνικος
καὶ ἐν χ(ριστ)ῶ ἀδελφός :

† ὁ Ἀγχιάλου (;) Ἰωακείμ
καὶ ἐν χ(ριστ)ῶ ἀδελφός :

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1) Γιακουμάκης νῆς ἀναφέρεται εἰς τὰ Κανονικὰ Πεσκέσια Μητροπ. Κρήτης. βλ. «Χριστ. Κρήτη» Β', σ. 76.

Ἐπιστολὴ Μαρινάκη τινος ἐκ Πάτμου πρὸς τὸν Ἱεροδιάκονον Ἰωάσαφ, μαρτυροῖσα σχετικῶς μὲ διαβίβασιν ὀφειλῆς τοῦ Ἐπισκόπου Κισάμου πρὸς αὐτόν. (Φεβρουάριος 1786).

Ἀριθ Χειρ. Μ. Η. 118. Ἐπὶ διφύλλου κοινοῦ χάρτου μὲ λεπτὰς ὑδατίνας γραμμὰς, διαστ. 0.31×0,21 τοῦ ὁποῦ τοῦ τελευταῖον φύλλον ἐκόπη καταλ-

λήλως πρὸς φακέλωσιν. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος μὲ ἐπικεφαλῆς τὴν σφραγίδα τῆς I. Μονῆς Πάτμου δι' αἰθάλης. Ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος: «† τῷ λογιωτάτῳ ἐν Ἱεροδιακόνοις κυρίῳ κυρίῳ Ἰωάσαφ τῷ κρητὶ τῷ παρὰ τῷ ἁγίῳ χαλκιδόνος, προσκυνητικῶς. εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν». Δι' ἄλλης χειρός: «Ἴδου τὸ γράμμα ὅπερ μοὶ ἔστειλεν ὁ μαρινάκης ὁμολογῶν τὴν ἀπόκρισιν ἣν ἔλαβε τὸν ἀπρίλιον ἀπὸ τὸν κισάμου:». Κατάστασις διατηρήσεως καλή.

† Τὴν λογιότητά της κύρ Ἰωάσαφ ὡς εἰκὸς προσκυνῶ.

† ἦν διαφυλάττοι ὁ ἅγιος θεὸς ἐν ἄκρα ὑγείᾳ, καὶ διηνεκεῖ εὐτυ-
| χία, μετὰ μακροβιότητος καὶ ἐπιτεύξεως τῶν καταθυμίων. αὐτῇ ἀγα-
θῶν, | οὗ τῷ ἐλέει καὶ γὰρ ὑγιαίνω. τὸ αἷτιον τοῦ παρόντος μου
εἶναι γὰρ τῆς φανε | ρώσω ὅτι ἔλαβον ἀγαπητόν. τῆς γράμμα εἰς τὴν
πάτμον, καὶ ἐχάρην ὑπὲρ τῆς ἐ | φειτῆς μοι ὑγείας της, ἔγνω δὲ καὶ
ὅσα μοι ἐφεξῆς σημειοῖ, δηλαδὴ περὶ τῶν | τριακοσίων ὅπου λέγει ὁ
ἅγιος κισάμου πῶς ἔδωσε διὰ γὰρ σοῦ σταλθοῦν τὸν ἀπρίλλιον μὴ | να
ὅπου τὸ πρῶτον ἐπῆγα εἰς τὰ χανιά, ὁμολογῶ καὶ σοῦ φανερώσω ἐν
φόβῳ θεοῦ τὴν ἀλή |θειαν, πῶς ἐγὼ πηγαινάμενος τότε εἰς τὰ Χανιά,
εὐρίσκειο ὁ ἅγιος κισάμου εἰς τὴν ἐπαρ | χίαν του, ὅθεν δίδοντας εἰς
τοὺς συγγενεῖς σου τὸ γράμμα ὅπου τοῦ ἔγραφεσ διὰ γὰρ σὲ στείλη μὲ |
λόγου μου τριακόσια γρόσια, τοῦ τὸ ἔστειλαν, ἀλλ' ἢ θεοφιλία του ἀπε-
κρίθη (καθὼς μοῦ εἶπον) | ὅτι ἐγὼ ἀπ' ἐδῶ ἔξω δὲν ἤμπορῶ γὰρ τοῦ τὰ
στείλω, μόνον ἄς ἔχη ὑπομοιήν, καὶ μετὰ ταῦτα | τοῦ τὰ στέλλω. ὅθεν
ἔφυγα ἐγὼ τότε ἀπὸ τὰ χανιά χωρὶς γὰρ μοῦ στείλη ἢ θεοφιλία του οὔτε
λε. | πτόν. πηγαίνωντας δὲ πάλιν τὸν αὐγουστον εἰς τὰ χανιά, ἢ θεοφι-
λία του ἦτον πάλιν καὶ τότε εἰς | τὴν ἐπαρχίαν του, ὅμως στέλλωντας
του μὲ τοὺς συγγενεῖς του πάλιν τὸ ἐδικόν σου γράμμα ὅπου τὸν | ἐβί-
αζες διὰ γὰρ σοῦ στείλη τὰ τριακόσια γρόσια ὅπου τοῦ προέγραφεσ τὸν
ἀπρίλλιον, ἔγραψεν ἢ θεο | φιλία του εἰς ἄνθρωπον ἐδικόν του, καὶ τὰ
ἐμέτροσεν εἰς τοὺς συγγενεῖς σου, καὶ ἐκεῖνοι μοῦ τὰ ἔδω | σαν, καὶ
σοῦ τὰ ἔφερα εἰς τὴν πάτμον. τοῦτο ἰξεύρω λογιώτατε, τοῦτο καὶ ὁμο-
λογῶ ἐν παντὶ κριτηρίῳ, | καὶ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς, καθὼς τὸ ἐφανέ-
ρωσα καὶ εἰς τὸν πανιερώτατον ἅγιον γέροντά σου πέρισι εὐρι | σκό-
μενος αὐτόθι καὶ διὰ βεβαίωσιν τῆς μαρτυρίας μου, καὶ περισσοτέραν
σου πληροφορίαν, ἴδου σοῦ | στέλλω καὶ τὸ παρόν μου, ἐπιβεβαιωμέ-
νον κατὰ τὴν μαρτυρίαν μου παρὰ τοῦ πανοσιωτάτου ἁγίου κα | θη-
γουμένου, καὶ παρὰ τοῦ λογιωτάτου διδασκάλου. τὰ δὲ ἔτη τῆς λογιό-
τητός της εἶησαν παρὰ θεοῦ | πλεῖστα τε καὶ πανευφρόσυνα.

τῆς λογιότητός της

αψπς' φευροναρίου κγ'

εἰς τοὺς ὄρισμοὺς

μαρινάκης. καὶ μὴ ἠξεύρωντας γὰρ γρά |
ψω ἔβαλα τὸν διδάσκαλον καὶ μοῦ γράφει

»δανιήλ διδάσκαλος²: ἔγραψα ἐκ στόματος τοῦ μαρινάκη καὶ μαρτυρῶ ὅτι αὐτὴ εἶναι μαρτυρία | τοῦ μαρινάκη :—

»καθηγούμενος πάτμου Ἰωάσαφ ὅτι ἤκουσα τοῦ μαρινάκη καὶ μαρτυρῶ ὅτι αὐτὴ | εἶναι ἡ μαρτυρία τοῦ μαρινάκη.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1) Περὶ τοῦ ἀποδέκτου τῆς ἐπιστολῆς Ἱερομονάχου Ἰωάσαφ βλ. σημ. 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 114 ἔγγραφου.

2) Πρόκειται περὶ τοῦ λογίου μοναχοῦ καὶ διδασκάλου τῆς Μονῆς Δανιήλ τοῦ Κεραμέως, περὶ τοῦ ὁποίου ἐγένετο λόγος εἰς τὴν ἀνωτέρω ἀναφερομένην ὑποσημείωσιν.

117

Ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον τοῦ Πατριάρχου Προκοπίου κατὰ τῆς κοινότητος Σφακίων ὡς μὴ καταβαλλούσης ὀφειλὴν εἰς τὸν Ἀρχιεπιεβουῦχον τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς Γιάκουμον Τζανουδάκη. (Νοέμβριος 1786).

Ἀριθ. Χειρ. Μ. Η. 111. Ἐπὶ φύλλου χονδροῦ χάρτου, διαστ. 0,45×0,31 μ. μὲ ὑδίτινα σημεῖα (ἡμισελήνους κ. ἄ.). Ἀπεκόπη μία γωνία, φέρουσα ἴσως ἀρχικῶς ἐπιγραφὴν. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ὅπισθεν δι' ἄλλης χειρός: «1736 Προκόπιος». Περαιτέρω: «ἐσημιώθη» δι' ἄλλης χειρός. Μικραὶ φθοραὶ ἐξ ὑγρασίας καὶ σπητῶν.

† Προκόπιος ἐλέω θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

† ἱερώτατε μητροπολίτα¹ κρήτης ὑπέριμε καὶ ἔξαρχε εὐρώπης, ἐν ἀγίῳ π(νεύματι) ἀγαπή | τὲ ἀδελφέ, καὶ συλλειτουργέ, καὶ ἐντιμότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, χορὴ | σιμοὶ γέροντες, καὶ προεσιῶτες οἱ εἰς τὰ σφακία, χάρις εἴη ὑμῖν, καὶ εἰρή | νη παρὰ θεοῦ. ὁ εἰς τὸν βασιλικὸν σταύλον πὰς χάμλαιζης² σιὸρ γιάκουμος | τζανουδάκης συμπρατιώτης ὑμῶν, ἀνέφερον ἡμῖν, ὡς ἔμεινε λαμβάνειν ἐκ τῶν | ὧν ἐδεδόκει δανειακῶς πουργείων δεκατριῶν παρὰ τῆς κοινότητος ὑμῶν τῶν | χριστιανῶν ὑπὲρ τοῦ ἀνακαινισμοῦ τοῦ βασιλικοῦ προσκυνητοῦ χὰτ χουμαγιοῦν πρὸ πέν | τε ἤδη χρόνων γρόσια τὸν ἀριθμὸν χίλια μὲν κεφάλαιον καθαρὸν, πέντε δὲ χρόνων | δεδουλεωμένον αὐτῶν μέχρι τοῦδε διάφορον κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν τῶν εἰρημένων χριστιανῶν, ἅτινα καὶ ζητῶν ἤδη παρ' αὐτῶν αὐτοὶ διαστρέφοντες, καὶ δυστροποῦν | τες ἀναβάλλουσι τὸν καιρὸν, καὶ οὐ θέλουσι πληρῶσαι εὐχαρίστως, καὶ ἀπολογία | θῆναι πρὸς αὐτὸν μετὰ καλοῦ καὶ χριστιανικοῦ τρόπου· τούτου

χάριν κατ' αὐτῶν | καὶ εἰς μαρτυρίαν ἀληθείας, ἐζήτησε τὸ παρὸν ἐκ-
 κλησιαστικὸν ἐπιτίμιον, καὶ δὴ, εἰ | οὕτως ἔχει, γράφοντες ἀποφαινόμε-
 θα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτά | των ἀρχιερέων, καὶ ὑπερ-
 τίμων τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἀδελφῶν, καὶ σὺλ | λειτουργῶν,
 ἵνα οἱ ῥηθέντες ὁποῖοι ἂν ὦσιν οἱ χρεωστοῦντες τῷ ῥηθέντι σιῶο για-
 κου | μὴ τὰ ἐναπομείναντα χίλια γρόσια, καὶ τῶν πέντε χρόνων τὸ δε-
 δουλευθὲν | αὐτῶν διάφορον, ἐὰν μὴ θελήσωσι πληρῶσαι, καὶ ἀπολο-
 γηθῆναι ταῦτα πρὸς | αὐτὸν μετὰ καλοῦ, καὶ χριστιανικοῦ τρόπου, ἀλλὰ
 παρακούσωσιν, ὡσαύτως καὶ οἱ γι | νώσκοντες χριστιανοὶ τὴν περὶ τῆς
 ὑποθέσεως ταύτης ἀλήθειαν, ἐὰν μὴ μαρ | τυρήσωσιν ἔμπροσθεν τῆς
 σῆς ἱερότητος, ἐν φόβῳ θεοῦ, καὶ ἀφιλοπροσώπως | διὰ τὸ δίκαιον, ὁ-
 μοῦ πάντες ἀφωρισμένοι εἶησαν ἀπὸ θεοῦ, καὶ κατηραμένοι, καὶ ἀσυγ-
 χώρητοι, αἱ πέτραι, καὶ ὁ σίδηρος, λυθήσονται, αὐτοὶ δὲ μηδαμῶς,
 στένον | τες εἶησαν, καὶ τρέμοντες ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ Κάϊν, ἡ ὀργὴ τοῦ
 θεοῦ εἶη ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν | καὶ προκοπὴν μήποτε ἴδοιεν, ἔχοντες
 καὶ τὰς ἀρὰς πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων | τῆς ἐκκλησίας π(ατέ)ρων.
 προφανῶς δὲ ἐλεγχόμενοι, ὑπάρχωσι καὶ ἔξω τῆς χριστοῦ ἐκκλησίας, |
 μηδεὶς ἐκκλησιάση αὐτοὺς ἢ ἀγίαση, ἢ θυμιάση, ἢ ἀντίδωρον αὐτοῖς
 δῶ, ἢ συμφάγη, | ἢ συμπίη, ἢ συναναστραφῆ, καὶ χαιρετήση, ἕως οὗ
 ποιήσωσιν ὡς γράφομεν.

αιψς :

Ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ Ἰνδικτιῶνος ε'

† ὁ Θεσσαλονίκης Ἰάκωβος

† ὁ Γρηγόριος

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Μητροπολίτης ἦτο τότε ὁ Μάξιμος Προγιαννακόπουλος· βλ. ΕΕΚΣ, Γ', σ. 125.

²⁾ Πὰς χάμλατζης: Ἀρχιλεμβούχος. Οὕτω ἐκαλεῖτο ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τῶν λεμβούχων τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐλῆς.

Ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον τοῦ Πατριάρχου Κων)πόλεως Προκοπίου κατὰ τῶν κατακρατούντων τὴν περιουσίαν τοῦ Χατζῆ Μανόλη, ὡς καὶ κατὰ τῶν μὴ μαρτυρούντων τούτους. (Ἰούλιος 1787).

Ἄριθ. Χειρ. Μ. Η. 139. Ἐπὶ ἀπλοῦ φύλλου μᾶλλον χονδροῦ χάρτου διαστ. 0,46×0,315 μ. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ὅπισθεν «1787 Προκόπιος». Κατάστασις διατηρήσεως σχετικῶς καλή.

† Προκόπιος ἐλέω θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

† ἱερώτατε μητροπολίτα κρήτης ὑπέριμε καὶ ἔξαρχε εὐρώπης, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελ | φέ, καὶ συλλειτουργέ, καὶ ἐντιμότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, χρήσιμοι ἄρχον | τες, καὶ πραγματευταί, καὶ γέροντες, καὶ προεσιῶτες τῆς ἐπαρχίας ταύτης, χά | ρις εἶη ὑμῖν, καὶ εὐλόγη παρὰ θεοῦ. ὁ ἐνταῦθα εἰς βασιλεύουσαν εὐρισκόμενος ὁσιώ | τος ἱερομόναχος κὺρ νεκτάριος υἱός, καὶ μόνος κληρονόμος τοῦ αὐτόθι θανόν | τος χατζῆ μανόλη πρώην βάμεσση φωτιᾶ ἐπιλεγόμενου, ἀνέφερεν ἡμῖν καὶ τὸ πα | ρὸν ἐζήτησεν ἐκκλησιαστικὸν ἐπιτίμιον κατὰ τῶν ἐχόντων, καὶ κατακρατούντων τὴν καταληφθεῖσαν ἐκείνου περιουσίαν κινήτην, καὶ ἀκίνητον καὶ χρηματικὴν, ἢ τὰ κατὰ | στιχα, καὶ ὁμολογίας ἐκείνου, ἢ ἄλλα ὁποιοῦντοσούν εἶδους, καὶ ὕλης πράγματα, ὡσαύτως | καὶ κατὰ τῶν χρεωστούντων ἐκείνῳ ἀπὸ δανείου δι' ὁμολογιῶν, ἢ χωρὶς ὁμολογιῶν, ἢ ἄλλου | τινὸς λογαριασμοῦ ἢ ληροφοσίας, ἔτι δὲ καὶ εἰς φανέρωσιν, καὶ μαρτυρίαν τῶν γινωσκόν | των τοὺς τοιούτους, τούτου χάριν γράφοντες, εἰ οὕτως ἔχει, ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ | τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων, καὶ ὑπερτίμων τῶν ἐν ἀγίῳ π(νεύμα)τι ἀγαπητῶν ἢ | μῶν ἀδελφῶν, καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ὅσοι, καὶ ὅποιοι τῶν χριστιανῶν ἄνδρες, ἢ γυναῖ | κες, ἱερωμένοι, ἢ λαϊκοί, μικροί, ἢ μεγάλοι, συγγενεῖς, ἢ ξένοι, πρὸ τοῦ θανάτου, ἐν | τῷ θανάτῳ, ἢ μετὰ θάνατον ἐκείνου τοῦ ποτὲ χατζῆ μανόλη φωτιᾶ, ἤρπασαν, καὶ ἔλαβον | πολλά, ἢ ὀλίγα ἄσπρα, ἢ ἄλλα διαφόρων εἰδῶν, καὶ πάντοιας ὕλης πράγματα κινήτᾶ, | ἢ ἀκίνητᾶ ἐκείνου, ἢ κατὰστιχα, καὶ χρεωστικὰς ὁμολογίας, καὶ ἔχουσι, καὶ κρύπτουσι | καὶ κατακρατοῦσιν ἐκεῖνα, ἐὰν μὴ φοβηθέντες τὸν θεὸν φανερώσωσιν ἐκεῖνα πάντα εἰς μέ | σον οἷς οἶδασι τρόποις, καὶ μὴ ἀποδῶσι πρὸς τὸν ἀπὸ μέρους τοῦ εἰρημένου ἱερομονάχου | νεκταρίου υἱοῦ καὶ κληρονόμου ἐκείνου ἐπίτροπον μαθιδὸν φραγκιαδάκην ὀνόματι, ἀλλὰ πλεονεξία | καὶ φιλαδικῶ γνῶμη νικώμενοι παρακούσωσιν, ὡσαύτως καὶ οἱ χρεωστοῦντες ἐκείνῳ ἀπὸ | δανείου δι' ὁμολογιῶν, ἢ χωρὶς ὁμολογιῶν ἄσπρα πολλά, ἢ ὀλίγα, ἢ ἄλλου τινὸς λογαρι | ασμοῦ, καὶ ληροφοσίας, ἐὰν μὴ κἀκεῖνοι πληρώσωσι πρὸς αὐτὸν τὸ χρέος αὐτῶν, ἔτι | δὲ καὶ οἱ γινώσκοντες τοὺς ἔχοντας ἄσπρα, καὶ πράγματα ἐκείνου, καὶ τοὺς χρεωστοῦντας | ἐκείνῳ, ἐὰν μὴ μαρτυρήσωσιν ἔμπροσθεν τῆς σῆς ἱερότητας, ὁμοῦ πάντες ἀφωρισμένοι | εἶησαν ἀπὸ θεοῦ, καὶ κατηραμένοι, καὶ ἀσυγχώρητοι, αἱ πέτραι, καὶ ὁ σίδηρος λυθῆσονται, αὐτοὶ | δὲ μηδαμῶς, στένοντες εἶησαν, καὶ τρέμοντες ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ κáιν, κληρονομήσειαν | τὴν λέπραν τοῦ γιεζῆ, καὶ τὴν ἀγχόνην τοῦ ἰούδα, ἢ ὀργὴ τοῦ θεοῦ εἶη ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, | καὶ προκοπὴν μήποτε

ἴδοιεν, ἔχοντες καὶ τὰς ἀράς πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων τῆς ἐκ-
κκλη | σίας π(ατέ)ρων, προφανῶς δὲ ἐλεγχόμενοι οἱ τοιοῦτοι, ὡς φι-
λάδικοι, ὑπάρχωσι καὶ ἔξω τοῦ χ(ριστο)ῦ | ἐκκλησίας μηδεὶς ἐκκλη-
σιάζη αὐτούς, ἢ ἀγιάση, ἢ θυμιάση, ἢ ἀντίδωρον αὐτοῖς δῶ, ἢ συμ-
φά | γη, ἢ συμπίη, ἢ συναναστραφῆ, καὶ χαιρετήση, ἕως οὗ ποιήσωσιν
ἅπαντα ὡς γράφομεν. αψπζφ

Ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ Ἰνδικτιῶνος εἰ

† ὁ Καισαρείας Γρηγόριος † ὁ Ἡρακλείας Μεθόδιος

† ὁ Ἀγχιάλου Μακάριος (;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1) Βλ. «Χριστιανικὴ Κρήτη», Β' σ. 69.

119

Ἐπιστολὴ τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Προκοπίου, σχετικὴ
μὲ τὸ ἀνωτέρω ἐπιτίμιον. (Νοέμβριος 1788).

Ἀριθ. Χειρ. Μ. Η. 121. Ἐπὶ διφύλλου λεπτοῦ χάρτου μὲ ὑδατίνας γραμ-
μὰς καὶ σημεῖα, διαστ. 0,345×0,24 μ., τοῦ ὁποίου τὸ ὄπισθεν φύλλον ἀ-
πεκόπη καταλλήλως πρὸς φακέλωσιν. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελί-
δος. Ἐπὶ τῆς τελευταίας: «† Ἰῶ Ἱερωτάτῳ μ(η)τροπολίτῃ Κρήτης, ὑπερίμῳ
καὶ ἐξάρχῳ Εὐρώπης, τῷ ἐν ἀγίῳ πν(εύμα)τι ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, καὶ συλλει-
τουργῷ τῆς ἡμῶν μετριότητος κὺρ Μαξίμῳ :» Δι' ἄλλης χειρὸς «1788 Προ-
κόπιος». Ἡ σφραγὶς ἀπεσπάσθη. Κατάστασις διατηρήσεως καλή.

»Προκόπιος ἐλέῳ θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας
Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

† Ἱερώτατε μητροπολίτα κρήτης, ὑπέριμε, καὶ ἔξαρχε εὐρώπης,
ἐν ἀγίῳ πν(εύμα)τι ἀγαπητὲ | ἀδελφέ, καὶ συλλειτουργὲ κὺρ μάξιμε,
χάρις εἶη σου τῇ ἱερότητι, καὶ εἰρήνη παρὰ θ(εο)ῦ. | γνωστὸν ἔστω τῇ
ἀρχιερωσύνη σου, ὅτι ἱερομόναχος τις ἐκ τῶν αὐτόθι νεκτάριος | ὀνό-
ματι υἱὸς τοῦ ποτὲ μανωλιοῦ φωτιά ἐλαβε, ζητήσας ἤδη γράμμα ἡμέ-
τερον πατρι | αρχικὸν συνοδικὸν ἀφοριστικὸν¹ διὰ τῆς, εἰ οὕτως ἔχει
φωνῆς, κατὰ τῶν γινω | σκόντων τοὺς ἀρπάσαντας ἀπὸ τοῦ πατρικοῦ
αὐτοῦ ὀσπητίου, καθ' ἣν νύκτα ἐκεῖνος | ἀπέθανεν, τὰ παρευρεθέντα
ἐκείνου ἄσπρα, καὶ πράγματα τῶν διαφόρων | εἰδῶν. ἔτι δὲ καὶ κατὰ
τῶν εἰδότην, ὡς ἡ μητριὰ αὐτοῦ ἀνεζίνα παραλόγως, καὶ | διὰ ψευ-
δῶν μαρτύρων οἰκειοποιήσατο, καὶ κατακρατεῖ τὸ πατρικὸν αὐτοῦ
ὀ | σπήτιον, καὶ μὴ βουλομένων μαρτυροῦσαι τὴν ἀλήθειαν. οὗτινος
πατρι | αρχικοῦ ἡμῶν γράμματος ἀποκομιζομένου εἰς χεῖρας τῆς σῆς

ιερότητος, εὐχετικῶς ἐντελλόμεθά σοι, ὅπως μετὰ τὴν ἀκριβῆ ἔρευναν,
καὶ ἐξέτασιν | τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἐνεργήσης αὐτὸ ἐπ' ἐκκλησίας εἰς
ἐπήκοον πάντων, | ἵνα φανερωθῆ εἰς μέσον τὸ δίκαιον, καὶ ἡ ἀλήθεια:
οὕτω ποιήσης. ἡ δὲ | τοῦ θεοῦ χάρις εἴη μετὰ τῆς σῆς ιεροότητος.

αψηηφ

ροεμβροίου ιπ'

Ὁ Κωνσ(ταντινου)πόλεως καὶ ἐν χ(ριστ)ῶ ἀδελφός.

120

Ἐπιστολὴ τοῦ Ἐπισκόπου Σητείας Θεοφυλάκτου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἡρακλείας Μελέτιον σχετικὴ μὲ τὸν διακανονισμόν χρεῶν τοῦ πρὸς τὴν Κάσαν. (Ἰανουάριος 1798).

Ἀριθ. Χειρ. Μ.Η.117. Ἐπὶ διφύλλου λεπτοῦ χάρτου μὲ ὑδατίνας γραμμὰς καὶ σημεῖα (λέοντα καὶ γράμματα C S ὑπὸ στέμμα) διαστ. 0,345×0,25 μ. Τὸ ὀπίσθιον φύλλον ἀπεκόπη καταλλήλως πρὸς φακέλωσιν. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ἡ διεύθυνσις: «τῶ πανιερωτάτῳ σεβασμιωτάτῳ καὶ θεοπροβλήτῳ ἀγίῳ ἠρακλείας, κυρίῳ κυρίῳ μελετίῳ. τῶ σεβασμιωτάτῳ μοι δεσπότη προσκυνητῶς. Εἰς τὴν βασιλεύουσαν.», κάτωθεν συντόμου ἀσημάντου κειμένου, ἀσκέτου μὲ τὴν ἐπιστολὴν, διαγεγραμμένου. Σφραγίς διὰ μέλανος κηροῦ ἀπαλειφθεῖσα. Κατάστασις διατηρήσεως καλὴ. Ἴσως πρόκειται περὶ προχείρου τῆς ἀποσταλείσης ἐπιστολῆς, διότι ἀντὶ ὑπογραφῆς ὑπάρχει ἀπλῆ ἀναγραφὴ τοῦ ὀνόματος εἰς τὸ κατώτερον μέρος τῆς πρώτης σελίδος.

τὴν ὑμειτέραν σεβασμιωτάτην μοι καὶ θεοφροῦρητον αὐτῆς πανιερότητα εὐλαβῶς | προσκυνήσας, δουλικῶς καὶ τὴν πανίερον αὐτῆς δεξιάν | εὐλαβῶς κατασπάζομαι.

» ἦν καὶ διαφυλάττοι ὁ ἅγιος θεὸς ὑγιαίνουσαν καὶ πανευδαιμονοῦσαν, ἐπὶ τὸν | πανίερον αὐτῆς θρόνον, μετὰ μακροβιότητος, καὶ εὐτυχὸς καταστάσεως, ἀ | νωτέραν παντὸς δεινοῦ συναντήματος, μέχρι βαθυτάτου γήρως καὶ πόνου | ἄμπασι τῆς σωτηριώδεσι, καὶ ἀγαθῆς αὐτῆ καταθυμίαις. μετὰ τὴν ἔφειλο | μένην μοι προσκύνησιν καὶ ἔρευναν τῆς ἀγαθῆς αὐτῆς ὑγείας, δηλοποιῶ | τῶ δεσπότη μου, ὅτι ἤδη ἐξαποσιέλλω πρὸς τὴν πανιερότητά της ἐξακόσια | πενήκοντα γρόσια, τὰ ὁποῖα θέλει τὰ λάβετε, παρὰ τοῦ ἐνδοξωτάτου χαιζα | λῆ ἀγὰ καμαργιαλῆ κρητικοῦ, τοῦ εὐρισκομένου εἰς τὸ ἄμπαραλι¹ εἰς τὰ πι | ρηνιζίδικα² μέσα, μετὰ τὸ ἐμφανισθῆναι ἡ πολίτζα αὐτοῦ, κατὰ τὴν | ἐνδεκάτην ἡμέραν καθὼς ἐσυμφώνησα δεσπότη μου ἐδώ, μὲ τὸν ἐν | δοξώτατον σαντικαγὰ καλουφουζαντῆ³ τοῦ ὁποίου καὶ τὰ εὐέτηρησα δηλαδὴ, οὗ | καὶ τὴν πολίτζαν, καὶ τὸ μεκτιούπι⁴ περικλείω ἐνταῦθα. παρακαλῶ δὲ | πρὸς τούτοις τὸν δεσπότην μου τὸν σεβασμιώτατον, ὅτι τὰ

χίλια διακόσια | πεντήκοντα γρόσια, ἅπερ προσθήθιμι νεωσί, ἐκ τῶν
 αὐλικῶν τῶν ἐν | ταῦθα μοι, γὰρ συνδουλεύονται ὁμοῦ μετὰ πρότερά
 μου τὰ αὐλικά τὰ αὐ | τόθι, καὶ εἰς τὴν τούτων ἀποκατάστασιν, ὅσα
 τινὰ προδεδουλευμένα διά | φορα τῶν πρωτέρων τῶν αὐτόθι, γὰρ τὰ
 λαμβάνη ἢ πανιερώτης της παρὰ τοῦ ἰδίου | χατζᾶλή ἀγά, καὶ ἐγὼ τὰ
 πληρόνω ἐδὼ εἰς τὸν ἐνδοξώτατον σαντικαγὰ κα | λουψουζαντέ, διὰ γὰρ
 γενώσιν ἅπαντα δεσπότη μου εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, γὰρ | μὴν λαμβάνη
 ὁ δοῦλος της πάντα <πάντα> ἐνόχλησιν. καὶ ἂν τὸ κρίνη εὖλο | γον ἢ
 πανιερότης της, καὶ εἶναι χρεία, ἅς λάβη καὶ τὰ τῆς σχολῆς, ὅσα συν |
 προσῶνται δεσπότη μου παρὰ τοῦ ἰδίου, καὶ λαμβάνωντας τὴν ἀπόδει-
 ξιν τοῦ | σχολείου τὰ μειρῶ καὶ αὐτά, καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον ἀξι-
 ούμενος ἐν | καιρῶ καὶ σεβάσμιον αὐτῆς ἐξαγγελτικὸν τῆς ὑγείας της,
 ἧς αἱ πανίεροισι | καὶ θεοπειθεῖς εὐχαι εἴησάν μοι διὰ παντός.

αψῆηφ Ἰανουαρίου κζ'

τῆς ὑμετέρας θεοσώστου καὶ σεβασμίας μοι αὐτῆς | πανιερότητος
 ἐλάχιστος δούλος· καὶ ὅπως πρόθυμος

ὁ σιτείας Θεοφύλακτος⁵

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Ἡ πρὸ τῆς Ἐνετικῆς σιταποθήκης πλατεῖα (σήμερον πλατεῖα Ἐλευθ.
 Βενιζέλου).

²⁾ Ἀγορὰ ὀρύξης (πιρὶντζ).

³⁾ Sadık Aga Kalupsız Zade. Ἄνηκεν εἰς ἐπιφανῆ τουρκικὴν οἰκογένειαν
 (βλ. «Χριστιανικὴ Κρήτη», Β', σ. 65).

⁴⁾ Ἐπιστολήν.

⁵⁾ Περί αὐτοῦ βλ. «Κρητ. Χρονικά» Γ', σ. 132, 358. Καὶ ΕΕΚΣ, Γ', σ.
 149.

121

Συνοδικὸν γράμμα τοῦ Πατριάρχου Κων)πόλεως Γρηγορίου, σχετικὸν
 μετὰ τὴν πλήρωσιν χηρευουσῶν ἐπισκοπῶν. (1798).

Ἀριθ. Χειρ. Μ. Η. 129. Ἐπὶ ἀπλοῦ φύλλου λεπτοῦ χάρτου μετὰ ὕδατινας
 γραμμάς γαί σημεῖα, διαστ. 0,33×0,23 μ. Τὸ κείμενον καὶ αἱ ὑπογραφαὶ
 ἐπὶ τῶν δύο σελίδων. Κατάστασις διατηρήσεως σχετικῶς καλή. Μικραὶ
 φθοραὶ ἐκ σητῶν.

† Γρηγόριος ἐλέω θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νέας
 Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

† Ἱερώτατε μητροπολιτα κρήτης ὑπέριμε καὶ ἔξαρχε εὐρώπης κὺρ
 μάξιμε, καὶ θεοφιλέ | στατοι ἐπίσκοποι οἱ ὑποκείμενοι τῇ ἀγιωτάτῃ

ταύτη μ(ητ)ροπόλει, ἐν ἀγίῳ πν(εύματι) ἀγαπητοὶ ἀδελ | φοὶ καὶ συλ-
 λειτουροὶ τῆς ἡμῶν μειριόιητος, χάρις εἶη ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ.
 ἐπειδὴ | ἔφθασαν εἰς τὰ αὐτόθι νὰ παρεισφροήσωσι παρεκτροπαί, καὶ
 παραβάσεις τῶν ἱερῶν νόμων | καὶ κανόνων, καὶ παυοράσεις τῶν σου-
 ρουτίων¹ τῶν προσκυνητιῶν βασιλικῶν περατίων, δι' ἃ | ποκαταστά-
 σεως μὲ ἐξωτερικὴν βίαν μερικῶν ἐπισκόπων μετὰ θάνατον τῶν προ-
 κατόχων τους, | ἐκ τοῦ ὁποίου τούτου προξενοῦνται μυρία ἄτοπα, καὶ
 μεγάλη βλάβη καὶ εἰς τὴν ἀγιωτάτην ταύτην | μ(ητ)ρόπολιν, καὶ δι' αὐ-
 τῆς καὶ εἰς τὴν ἀγίαν τοῦ χ(ριστο)ῦ μεγάλην ἐκκλησίαν, καὶ ἀκολούθως
 με | γίστη ἁμαρτία, καὶ ἔλεγχος βαρύτατος εἰς κάθε χριστιανικὴν συ-
 νείδησιν. διὰ τοῦτο γράφοντες | διὰ τῆς παρούσης ἡμετέρας πατριαρ-
 χικῆς καὶ συνοδικῆς ἐπιστολῆς ἐντελλόμεθα ὑμῖν | σφοδρῶς, ὅπως τοῦ
 λοιποῦ ἂν τύχη καὶ χηρεύση κἀμμία ἐπισκοπή, ἢ ἐν ὄσῳ νὰ εἶτοι | μα-
 σθῆς ἢ ἱερότης σου καὶ νὰ κινήσης διὰ τὴν βασιλεύουσαν κατὰ τὴν ἐκ-
 κλησιαστικὴν | ἐπιταγὴν, ἢ καὶ μετὰ τὸν κινήμῳ σου, νὰ μὴν ἔχετε
 ἄδειαν, εἰς τὸ νὰ ἐκλέξητε καὶ | νὰ ἀνταποκαταστήσητε ἐπίσκοπον, ἐν
 ὄσῳ νὰ ἔλθῃς ἢ ἱερότης σου κατὰ τὴν κοινὴν συ | νοδικὴν ἀπόφασιν
 εἰς βασιλεύουσαν, καὶ κατὰ κοινὴν σκέψιν περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης
 | νὰ ἐγκρίνης νομήμως καὶ κανονικῶς τὸν ἄξιον. οὕτω γενέσθω καὶ
 μὴ ἄλλως ἐξ ἀποφάσεως. ἢ δὲ τοῦ θ(εο)ῦ χάρις εἶη μεθ' ὑμῶν

αψηη

- † Ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός.
- † Ὁ Ἐφέσου Σαμουὴλ καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός.
- † Ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός
- † Ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός
- † Ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός
- † Ὁ Νικαίας Καλλίνικος καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός
- † Ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός
- † Ὁ Λέρκων Μακάριος καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός
- † Ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός
- † Ὁ Προύσης Ἀνθίμος καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός
- † Ὁ Νεοκαισαρείας Ἡσαΐας καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός
- † Ὁ Λαρίσης Διονύσιος καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός
- † Ὁ Εὐρίπου Ἱερόθεος καὶ ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφός

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹) Τῶν διατάξεων τῶν διαλαμβανομένων ἐν τῷ ἐκδιδομένῳ κατὰ τὴν ἐκλο-
 γὴν τοῦ Μητροπολίτου αὐτοκρατορικῶ μπερατίῳ.

- A. Πρόχειρον συμφωνητικοῦ διὰ τὴν πάκτωσιν τῆς μονῆς Ἁγ. Ἀντωνίου Βροντησίου καὶ τοῦ μετοχίου τῆς Ἁγ. Παρασκευῆς εἰς τὸν Ὀρτᾶν τοῦ Κήρκ Ἰκί. (Αὐγούστος 1801).
- B. Πρόχειρον συμφωνητικοῦ διὰ τὴν πάκτωσιν τῆς μονῆς Ἁγίου Φανουρίου Βαλσαμονέρου εἰς τὸν Κύρ Γιάννην. (Αὐγούστος 1801).

Ἀριθ. Χειρ. Μ. Η. 82. Ἐπὶ διφύλλου λεπτοῦ κοινοῦ χάρτου με ὑδατίννας γραμμᾶς, διαστ. 0,22×0,125 μ., ἀποσπασθέντος ἐκ τετραδίου. Εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ πρώτου φύλλου τὸ τέλος συνοδικοῦ ἐγγράφου ἐν ἀντιγράφῳ, ἔχοντις ὡς ἀκολουθῶς:

στρωθεῖς κᾶν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ χ(ριστο)ῦ μεγάλης ἐκκλησί | ας, εἰς διηνεκῆ τὴν ἀσφάλειαν. αψ'ζω

Ἐν Μηνὶ Ἰουλίῳ.

Ἰνδικτιῶνος ἰδη

† ὁ Καισαρείας λεόντιος. † ὁ ἐφέσου σαμουήλ. † ὁ ἠρακλείας μελέτιος
 † ὁ νικομηδείας ἀθανάσιος. † ὁ νικαίας καλλίνικος. † ὁ χαλκηδόνος ἱερεμίας
 † ὁ δέρκων μακάριος. † ὁ θεσσαλονίκης γεράσιμος. † ὁ προύσης ἀνθιμος.
 † ὁ νεοκαισαρείας ἠσαΐας. † ὁ λαρίσης Διονύσιος. † ὁ σμύρνης γρηγόριος.
 † ὁ διδυμοτοίχου παΐσιος. † ὁ ἀγκύρας ἰωαννίκιος. † ὁ βάρνης φιλόθεος.

Τὰ πρόχειρα τῶν συμφωνητικῶν ἕκαστον ἐπὶ μιᾶς τῶν δύο τελευταίων σελίδων με διαγραφὰς καὶ διορθώσεις. Κατάστασις διατηρήσεως τοῦ φύλλου τούτου ὄχι καλὴ· φθοραὶ πολλαὶ ἐξ ὑγρασίας καὶ σιτῶν.

Α'.

† ἡ ταπεινότης ἡμῶν¹ διὰ τοῦ παρόντος ἐνυπογράφου [καὶ ἐνσφραγίστου] | γράμματος δηλοποιεῖ ὅτι τὸ ἱερὸν ἡμέτερον μοναστήριον Μεγάλου Ἀντωνίου βροντησίου ἐπιλεγόμενον καὶ τὸ μετόχιον αὐτοῦ τὴν ἁγίαν [παρα] | σκευὴν², ἐπακτώσαμεν εἰς τὸν ἐνδοξώτατον ὄρτᾶ τοῦ κήρκ Ἰκί³ με ὅλα | τὰ χωράφια ἐλαιῶνας δένδρα καὶ με ὄλον τὸ μαξοῦλι⁴ τῶν προ | βάτων καὶ τῶν μελισσῶν καὶ με ἄλλα πράγματα κινητὰ καὶ ἀκίνητα⁵ | διὰ γρόσια χιλιάδας τρεῖς⁶ 4, τὰ ὅποια καὶ ἐλάβομεν, ἀπὸ τῆς [σήμε]ρον | ἕως εἰς δύο χρόνους ὀλοκλήρους, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν πρώτην | τοῦ Αὐγούστου μηνὸς τοῦ ὀκτακοσιοστοῦ πρώτου ἕως ἕως τὴν ὑ[στερην] | τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τρίτου. καὶ τότε θέλει μᾶς ἐπι | στρέψει αὐτὰ τὰ δύο μοναστήρια ὀπίσω ἄσπαρτα καθὼς τοῦ τὰ | ἐδώκαμεν καὶ ἡμεῖς, κατὰ τὰ ἐνυπόγραφα δύο κατάστιχα ὅπου εὐ | ρίσκονται τὸ ἕνα εἰς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὸν περ[ιφαν]έστα | τον ὄρτᾶ τοῦ κήρκ Ἰκί, ἐπακτώσαμεν προσέτι εἰς τὸν ἐνδοξώτατον | ὄρτᾶ καὶ τοὺς δύο μύλους τοῦ χωρίου ζαρό, νὰ τοὺς ἐξουσιάζη καὶ αὐτοὺς | δύο χρόνους. χρεωστεῖ δὲ καὶ ὁ ὄρτᾶς πρῶτον νὰ

μὴ πωλήσῃ μὴ | τε πρόβατον μικρὸν ἢ μέγαλον μήτε γὰ σφάξῃ κανένα, μήτε | κανένα μελίσι, μήτε κινητὸν ἢ ἀκίνητον πράγμα τοῦ μοναστη | [ρίου] γὰ δώσῃ ἢ γὰ κρατήσῃ παρὰ μόνον γὰ ἐξουσιάζῃ τὸ μαχοῦλι, | ἢ δὲ αὐξήσις καὶ ὀλιγόστευσις αὐτῶν τῶν προβάτων καὶ τῶν μελισσῶν | γὰ ἀκούονται εἰς τὸ μοναστήριον. δεύτερον ὅσα μεραμέτια χρεία | σθοῦν γὰ κάμουν εἰς τὸ βροντήσι ἢ εἰς τὴν ἀγίαν παρασκευὴν γὰ | [τὰ] κάμνη ὁ ὀριτὰς μὲ ἐξοδα ἐδικά του, χωρὶς ἡμεῖς γὰ ἀνακα | τευώμεθα τελείως. τρίτον γὰ γένη μουκαέτη¹, ὅσα πράγματα βαστοῦν | τοῦ μοναστηρίου τοῦχοι ἢ ῥωμαῖοι γὰ τὰ ξεμπερδεύῃ ἀπὸ αὐτοῦς καὶ γὰ | ἀκούονται εἰς τὸ μοναστήριον ὡς ἴδια πράγματα τοῦ μοναστηρίου. | ὅθεν διὰ ἀσφάλειαν ἐδόθη τὸ παρὸν ἡμέτερον ἐνυπόγραφον | καὶ ἐσφράγιστον γράμμα εἰς τὸν ἐνδοξώτατον ὀριτὰ τοῦ κήρυκ ἰκί.

1801 αὐγούστου ι'

Β'.

† [ἢ ταπεινότης ἡμῶν διὰ] τοῦ παρόντος αὐτῆς [ἐνυπογο]ράφου [γράμ | ματος δηλοποι]εῖ ὅτι τὸ ἱερὸν ἡμέτερον μοναστήριον τοῦ ἐνδόξου | μεγαλομάρτυρος Φανουρίου Βαλσαμόνερον⁸ ἐπωνομαζόμενον, | ἐπακτώσαμεν εἰς τὸν κύριον Γεράσιμον μὲ ὅλα τὰ χωράφια, ἔ | λαιῶνας δένδρα, καὶ μὲ ὅλον τὸ μαχοῦλι τῶν προβάτων | εἰς γρόσια χιλιάδας δύο καὶ διακόσια πενήντα, τὰ ὅποια | [καὶ ἐλά]βομεν ἀπὸ τῆς σήμερον ἕως εἰς δύο χρόνους ὀλοκλήρους | δηλαδή ἀπὸ τὴν πρώτην τοῦ αὐγούστου τοῦ ἴσου ἔτους ἕως τὴν ὕ | στερην τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τοῦ ὀκτακοσιοστοῦ τρίτου. καὶ τότε θέλει | μᾶς ἐπιστρέφει αὐτὰ ὀπίσω ἄσπαρτα καθὼς τοῦ τὰ ἐδώκαμεν | καὶ ἡμεῖς μὲ σιτάρι μουζούρια ἕνδεκα, κριθάρι μουζούρια πε | νήντα δύο, ταγὴ μουζούρια τριάντα ὀκτώ, μιγάδι μουζούρια τριάν | τα ὀκτώ, καὶ ῥόβι μουζούρια δύο, ὁμοίως καὶ τὰ ἄλλα πράγμα | τα ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὸ μοναστήριον κινητὰ καὶ ἀκίνητα. χρεω | στεί δὲ καὶ αὐτὸς γὰ δώσῃ εἰς τὸν μουκατὰ σααπί⁹ τὸ Ἰσοῦρι¹⁰ λάδι | μίστατα ἑκατὸν κατὰ τὴν συμφωνίαν μας, καὶ πρὸς ἡμᾶς [...] | μίστατα λάδι καὶ ἑκατὸν ὀκάδες ἐλιές, καὶ εἰς τὸν κισιὰ¹¹ | τοῦ καρποῦ δέκα μουζούρια σιτάρι καὶ [...] κριθάρι κατὰ τὴν πα | λαιὰν συνηθειαν. Χρεωστέϊ δὲ δεύτερον γὰ μὴν πωλήσῃ μὴτε | κανένα πρόβατον μικρὸν ἢ μέγαλον μήτε κανένα ἄλλο πρά | γμα τοῦ μοναστηρίου κινητὸν ἢ ἀκίνητον παρὰ μόνον γὰ ἔ | ξουσιάζῃ τὸ μαχοῦλι τους, ἢ δὲ αὐξήσις καὶ ὀλιγόστευσις αὐτῶν τῶν | προβάτων γὰ ἀκούεται εἰς τὸ μοναστήριον. ἐπακτώσαμεν προσέτι | εἰς αὐτὸν καὶ τὸν μῦλον, γὰ τὸν ἐξουσιάζῃ καὶ αὐτὸν δύο χρό | νους. ὅθεν εἰς ἕνδειξιν ἐδόσαμεν καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον ἔ | νυπόγραφον γράμμα εἰς χεῖρας αὐτοῦ :

,αα' : αὐγούστου ι'

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

1) Θὰ πρόκειται περὶ τοῦ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Μητροπολίτου Κρήτης, εἰς οὗ τὴν δικαιοδοσίαν ὑπήγετο ἀνάκαθεν ἡ Μονὴ Βροντησίου, Γερασίμου τοῦ Παρδάλη.

2) Τὸ Μετόχιον τοῦτο κατέχεται σήμερον καὶ χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῆς Γεωργικῆς Σχολῆς Μεσαρᾶς.

3) Τὸ 42ον τάγμα τῶν Γενιτσάρων.

4) Τὸ προϊόν.

5) Διαγεγραμμένα τὰ: «καὶ μὲ ὄλον . . . καὶ ἀκίνητα».

6) Διαγεγραμμένον τὸ «τρεις».

7) Νὰ ληφθῆ φρονεῖς.

8) Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος τὸ Βαλσαμόνερον δὲν ὑφίσταται πλέον ὡς Μονή. Εἶναι γνωστὸς ὁ θαυμασίως τοιχογραφημένος ναὸς τοῦ Ἁγ. Φανουρίου, διασωζόμενος μέχρι σήμερον καὶ ἀποκατασταθεὶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολ. Ὑπηρεσίας.

9) Εἰς τὸν ἐνοικιαστὴν τῶν φόρων.

10) Τὴν δεκάτην.

11) Τὸ ἐνοίκιον.

123

Ἀγγελτήριο ἐκλογῆς τοῦ Ἐπισκόπου Σητείας Μελετίου, ὑπογραφόμενον ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης Καλλινίκου. (Ἰούλιος 1826).

Ἀριθ. Χειρ. Μ. Η. 50. Ἐπὶ μεγάλου φύλλου χονδροῦ χάρτου, μὲ ὕδατινας γραμμὰς καὶ σημεῖα (G F A, ἀετὸν καὶ προσωπόμορφον μῆνην) διαστ. 0,70×0,555 μ. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος. Κατάστασις διατηρήσεως καλή.

Καλλίνικος ἐλέω Θεοῦ Μητροπολίτης Κρήτης ὑπέριμος καὶ ἔξαρχος Εὐρώπης.

Ὁ τῆς σωτηρίας ἡμῶν καθηγητῆς καὶ διδάσκαλος Ἰησοῦς χριστός, ὁ θεάνθρωπος λόγος, δεῖγμα τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης καὶ γνώρισμα ποιούμενος, τὸ τὰ αὐτοῦ λογικὰ πρόβατα ποιμένειν πρὸς τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς ἐνετείλατο, | καὶ δι' αὐτῶν ἀλληλοδιαδόχως πρὸς τοὺς μετὰ ταῦτα, καὶ θέσει καὶ τρόπῳ διαδόχους ἐκείνων γενησομένους. Διὸ καὶ τῶ πρωτοκορυφαίῳ τῶν ἀποσιόλων πέτρῳ, τριττὴν τὴν ἐρώτησιν προσηείνατο, δεικνὺς ἐν τούτῳ | τὴν τῆς πνευματικῆς προστασίας ἐπίσκεψιν, ἀναγκαίαν τυγχάνουσαν τῶ ἡμετέρῳ γένει, καὶ τὸν τὴν ἐγχείρισιν τῶν λογικῶν αὐτοῦ προβάτων ἐμπιστευόμενον, ἱκανὸν εἶναι διεξάγειν αὐτὰ πρὸς νομὰς σωτηρίους, καὶ | μὴ τῶ νοητῶ λύκῳ, καὶ πολεμίῳ τῆς σωτηρίας ἡμῶν τιθέναι εἰς σπάρραγμα. ὁθεν καὶ ποιμένας ἐκείνους καλεῖ ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ λόγοις, τοὺς τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων τιθέν-

τας καὶ ἑαυτὸν παράδειγμα τί | θησι, ὡς τοῦναντίον τοὺς ἀμελῶς καὶ
 ῥαθύμως διακειμένους πρὸς τὴν ἐπιστοσίαν αὐτῶν μισθωτοὺς ὀνομά-
 ζει, καὶ οὐ ποιμένας ἀντικρὺς. εἰκότως οὖν ἡ τῆς ἱεραρχίας διακόσμη-
 σις, θεϊά τε ἐστὶ καὶ λέγεται καὶ πι | στεύεται, καὶ ἡ τοῦ ἱεράρχου πα-
 ρουσία ἀναγκαία καθέστηκεν ἀπανταχοῦ, ὡς συνεκτικοῦ καὶ παρεκτι-
 κοῦ τῶν κατὰ ψυχὴν ὠφελούντων, καὶ συντεινόντων πρὸς σωτηρίαν.
 ὥσπερ γὰρ σῶμα ἐιεροκίνητον ὄν, ψυ | χῆς δεῖται τῆς αὐτοκινήτου
 πρὸς τὸ κινήθῃναι, ἧς ἀπούσης μένει παντάπασιν ἀκίνητόν τε καὶ ἀνε-
 νέργητον, οὕτως αἱ μὲν πολιτεῖαι, βασιλείας χωρὶς, ἀτάκτως καὶ συγ-
 κεχυμένως πως φέρονται. αἱ δὲ ἐκκλη | σίαι, ἱεραρχίας δέχα, ἥτοι προ-
 στάτου ἄνευ καὶ ποιμένος πνευματικοῦ μένουσαι ἐπὶ πολὺ, οὐκ ἀσφα-
 λῶς περὶ τὰ θεῖα, καὶ τὴν νομικὴν ἀκρίβειαν διάγειν καταναγκάζονται.
 ταύτη τοι καὶ ἀπροστατεύτου | διαμεινάσης τῆς ἀγιωτάτης ἐπισκοπῆς
 σιτείας, ἃ τε δὴ τοῦ ἐν αὐτῇ ἀρχιερατικῶς προΐσταμένου κὺρ Ζαχαρίου
 τὸ ζῆν ἐκμετροῦσαντος¹, πεφρόντισται καὶ ὀφειλὴν ἡ ἡμετέρα πανιε-
 ρότης ἀποκατασταθῆναι ἐν αὐτῇ τὸν | ἀξίως αὐτῆς προσιτησόμενον, ἵνα
 μὴ ἐπὶ πολὺ διαμείνη χηρεύουσα. καὶ δὴ κυριαρχικῇ ἡμετέρῃ προτροπῇ
 καὶ ἀδείᾳ, ψήφων κανονικῶν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο γενομένων τότε ἐν τῷ
 καθ' ἡμᾶς πανσέπιῳ ναῶ τοῦ ἀγίου ἐν | δόξου μεγαλομάρτυρος μηνᾶ
 τοῦ τροπαιοφόρου ὑπὸ τῶν ἐνδημούντων θεοφιλεσιτάτων ἐπισκόπων,
 τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, τοῦ
 ἀρκαδίας κὺρ μαξίμου, τοῦ πέτρας κὺρ δω | ροθέου, ἔχοντος τὴν γνώ-
 μην καὶ τοῦ χειρονήσου κὺρ ἱερεμίου², καὶ τοῦ ἱερᾶς γερασίμου³,
 προκέκριται καὶ τῶν ἄλλων προτετίμηται ἐπὶ τῷ ἀναδεχθῆναι τὴν ποι-
 μαντικὴν ῥάβδον, καὶ ἀρχιερατικὴν προστασίαν, τῆς ἀγιω | τάτης ἐπι-
 σκοπῆς σιτείας, ὁ ὀσιώτατος ἐν ἱερομονάχοις κὺρ μελέτιος, ὁ καὶ χρη-
 ματίσας ἀρχιμανδρίτης εὐδοκίμως ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ μητρο-
 πόλει, ὡς ταῦτα πάντα ἐν τῷ ἱερῷ τῶν ὑπομνημάτων κώδη | κι τῆς
 καθ' ἡμᾶς μητροπόλεως κατεστρωμένα κατὰ τὸν μῆνα Ἰούλιον τῆς ἐνε-
 στώσης Ἰνδικτιόνος, ὅτε καὶ ἐγένετο, καὶ κατησφαλισμένα ταῖς τῶν
 ψηφισαμένων ἰδιοχείρους ὑπογραφαῖς εἰσὶ τε καὶ φαίνονται, καὶ παρὰ
 τῆς ἡμῶν | ταπεινότητος προεναπεδέχθησαν, καὶ ἤδη προσεπικυρούμε-
 να ἐπιβεβαιουῦνται, ἅτε νομίμως καὶ κανονικῶς, καὶ κοινῇ διαγνώσει
 προαχθέντα. ἀνὴρ οὗτος ὁ προκριθείς, τίμιος καὶ ἀξίος καὶ θεοσεβής,
 σώφρων καὶ προᾶ | ος καὶ ἥπιος, σεμνὸς τὸν τρόπον, καὶ τὰ ἥθη κό-
 σμιος, γεραρὸς καὶ φιλόκαλος, εὐλαβὴς καὶ χριστόβιος συνετὸς καὶ πο-
 λύπειρος, παιδείας τε καὶ μαθήσεως ἀποχρώντως μέτοχος περὶ τὰς ἱε-
 ρὰς γραφὰς καὶ τὴν | νομικὴν ἀκρίβειαν, καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἔθιμα
 ἱκανῶς ἐξησκημένος, καὶ τοῦ κατὰ διαδοχὴν πιστοῦ λόγου καλῶς ἀντε-
 χόμενος. ἐκ νεότητος αὐτοῦ τὸ ἀγγελικὸν ἠμφιασάμενος σχῆμα, καὶ τὰ

καθήκοντα πάντα | διατηρήσας ἀπαράτρεπτα, εὐσεβείᾳ συντεθροαμμένος καὶ ἀμέμπτως πολιτευσάμενος, πείραν ἔχων ἱκανήν, καὶ προᾶξιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, ἅτε δὴ παρ' ἀξιολόγοις ἀρχιερεῦσι, καὶ τιμίσι γέ | ρουσι διατρίψας, καὶ πιστῶς ἐξυπηρετήσας, καὶ τὰ προσήκοντα ἐκδιδαχθεὶς, καὶ διὰ τὰ ἐνυπάρχοντα αὐτῷ προτερήματα, καὶ τὴν ἀνήκουσαν ἱκανότητα δυνάμενος θεοῦ συναιρουμένου ποιμάναι καλῶς καὶ θεφιλῶς λαὸν | χριστοῦ, περιούσιον, καὶ εἰς νομὰς σωτηρίους ποδηγεῖσαι τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος. οὗτος τοιγαροῦν διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκλογῆς τῇ χάριτι καὶ ἐξουσίᾳ τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος, ἐ | πίσκοπος ἐχειροτονήθη νόμιμος καὶ κανονικὸς τῆς ἀγιωτάτης ταύτης ἐπισκοπῆς σιτείας, καὶ ποιμὴν καὶ προσταίτης ἀπεκατέσιη πνευματικός, καὶ ἀρχιερεὺς γνήσιος πάσης τῆς ἐπαρχίας ταύτης, καὶ κύριος | καὶ ἐξουσιαστής, πάντων τῶν αὐτῆς κτημάτων καὶ ἀφιερωμάτων. ὀφείλει τοίνυν ὁ διαληφθεὶς οὗτος θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος σιτείας ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν ταπει | νότητος κύρ μελέτιος διέπειν καὶ διοικεῖν ἀρχιερατικῶς τὴν θεόθεν κληρωθεῖσαν αὐτῷ ἐπισκοπὴν ταύτην, καὶ χερσὶν ἀμφοτέραις ἐπιλαβέσθαι καὶ ἀντιλαβέσθαι αὐτῆς, καὶ πασῶν τῶν ὑποκειμένων αὐτῇ ἐνοριῶν, | ὡς γνήσιος αὐτῆς ποιμὴν καὶ ἀρχιερεὺς, εὐλογεῖν τε καὶ ἀγιάζειν τοὺς ἐν αὐτῇ χριστιανούς, καὶ πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ ἐκτελεῖν μετὰ τῆς ἱεροῦ συνθρόνου ἐγκαθιδρύσεως. κληρικούς τε καὶ ἀναγνώστια σφραγίζειν, μο | ραχοὺς καὶ μοναζούσας κείρειν, ὑποδιακόνους καὶ διακόνους χειροτονεῖν, καὶ εἰς τὸ τῶν προεσβυτέρων προβιβάζειν ἀξίωμα. πνευματικούς πατέρας ἐγκαθιστᾶν, δι' οἴκειου ἐνταλτηρίου θείους ναοὺς καθιεροῦν ἐπὶ σταυρο | πηγίοις ἰδίοις, καὶ καταρτίζειν, καὶ ρουθειεῖν τὸν ἐν αὐτῇ χριστιάνουμον λαόν, τοὺς πάντας, ἢ τοὺς πλείονας κερδίση κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, καὶ καρποῦσθαι καὶ λαμβάνειν, πάντα τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ ἐκκλη | σιαστικὰ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα, καὶ δεσπόζειν καὶ ἐξουσιάζειν πάντων τῶν τῆς ἐπισκοπῆς ταύτης πραγμάτων, κινητῶν τε καὶ ἀκινήτων. ὡσαύτως δεσπόζειν καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἐκκλησιῶν καὶ ἐ | νορικῶν μοναστηρίων, καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῆς αὐξήσεως καὶ βελτιώσεως αὐτῶν, καὶ πάντα τὰ ἄλλα ἐκτελεῖν, ὅσα τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἀνήκει. ὀφείλουσι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ ταύτῃ ἐπισκοπῇ ἐντι | μότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, ὀσιώτατοι καθηγούμενοι τῶν ἱερῶν μοναστηρίων, ἱερομόναχοί τε καὶ μοναχοί, τιμιώτατοι προεσιῶτες καὶ γέροντες, καὶ τὸ λοιπὸν χριστιεπώνουμον πλήρωμα ἀπονέμειν | τῇ αὐτοῦ θεοφιλίᾳ πᾶσαν τιμὴν καὶ εὐλάβειαν, καὶ ὑπέκειν καὶ ὑποτάσσεσθαι αὐτῷ, ὡς πνευματικῶ αὐτῶν πατρὶ καὶ ποιμένι, μνημονεύειν τε (οἱ τοῦ ἱεροῦ καταλόγου) τοῦ κανονικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, ἐν πά | σαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ ἀκο-

λουθίαις, ὡς γενόμεσθαι, καὶ παρέχειν καὶ δίδοναι αὐτῶ (οἱ πάντες) εὐγνωμόνως καὶ εὐπειθῶς, πάντα τὰ ἀνήκοντα αὐτῶ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα καὶ δικαιώματα, κύ | ριά τε καὶ τυχηρὰ, δηλαδή βοηθείας καὶ φιλότιμα, κανονικὰ καὶ ἐμβατικά, γάμους καὶ πανηγύρεις, τὴν τοπικὴν ζητείαν, παρορησίας, προθέσεις, τεσσαρακονταλείτουργα καὶ ψυχομερίδια, καὶ εἴ,τι ἄλ | λο σύνηθες τῶ τόπῳ καὶ γενομισμένον, καὶ συντρέχειν καὶ βοηθεῖν αὐτῶ ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς αὐτοῦ χρείαις καὶ ὑποθέσεσι, καὶ κατ' οὐδὲν αὐτῶ ἀντιφέρεσθαι, ἢ ἐναντιοῦσθαι ἀτάκτως. |

ἢ γὰρ πρὸς τὴν αὐτοῦ θεοφιλίαν γινομένη καὶ ἀποδιδομένη τιμὴ καὶ εὐλάβεια, εἰς ἡμᾶς ἀναφέρεται, καὶ δι' ἡμῶν πρὸς Θεὸν αὐτόν, οὗ τύπον ἐπὶ γῆς ὁ ἀρχιερεὺς ἔσχηκε. ὁ δὲ παρὰ τὰ προστατ | τόμενα πράττων, καὶ γνώμη στρεβλῆ ἀντικεῖσθαι τῶ ἀρχιερεῖ αὐτοῦ θέλων, ἢ ἀντιλέγων, ἢ κατακρατῶν τῶν συνήθων αὐτοῦ δικαιωμάτων, καὶ τὴν προσήκουσαν τιμὴν καὶ εὐλάβειαν ὑπακοὴν καὶ εὐπείθειαν | μὴ ἀποδιδούς, ὁ τοιοῦτος ὡς ἀλαζὼν καὶ ἀδιάκριτος καὶ τῆς ἀγαπακίσεως τοῦ Θεοῦ πειραθήσεται, καὶ παρ' ἡμῶν ἐπιτιμίαις βαρυτάτοις καθυποβληθήσεται. ἐπὶ τούτοις οὖν ἅπασιν δέδοται | παρ' ἡμῶν ἢ παροῦσα ἐκκλησιαστικὴ προᾶξις ἢ περιεκτικὴ πάντων τῶν εἰρημένων τῶ διαληφθέντι θεοφιλεσιάτῳ ἐπισκόπῳ, τῶ ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶ ἀδελφῶ καὶ συλλειτουργῶ τῆς ἡμῶν | ταπεινότητος κύριε μελετῶ εἰς μόνιμον καὶ διηνεκῆ τὴν παράστασιν. ↵

Ἐν ἔτει χιλιοσιῶ ὀκτακοσιοσιῶ εἰκοσιῶ ἕκτῳ σωτηρίῳ. Κατὰ μῆνα Ἰούλιον. ἐπινεμήσεως

† ὁ Κρήτης Καλλίνικος ἐλέω θεοῦ

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Ὡς γνωστὸν ὁ Σητείας Ζαχαρίας ἐσφάγη μετὰ τῶν ἄλλων ἀρχιερέων ἐν Χάνδακι τὴν 23ην Ἰουνίου 1821. Ἡ ἐπισκοπὴ Σητείας ἐχόρησε μέχρι τοῦ 1826, ὁπότε ἐξελέγη ἐπίσκοπος ὁ Μελέτιος Νικολετιάκης, ὑπὲρ οὗ τὸ παρὸν ἔγγραφο.

²⁾ Δὲν ἀναφέρεται εἰς τοὺς γνωστοὺς μέχρι σήμερον ἐπισκοπικοὺς καταλόγους τῆς Κρήτης. Περὶ αὐτοῦ ὁμως πληροφορούμεθα καὶ ἀλλαχόθεν· βλ. «Κρητικὰ Χρονικά» Γ', σ. 312, ἐνθα ἐσφαλμένως ἀναγράφεται ὅτι ἀπεβίωσε τὸ 1829, καὶ Α', σ. 333, 334. Διὰ τῆς ἐν τῷ παρόντι ἔγγραφῳ μνείας τοῦ Ἐπισκόπου τούτου διασκεδάζεται ἡ ἐκφραζομένη ὑπὸ τοῦ κ Ν. Τωμαδάκη ἀπορία (βλ. σχετικῶς ΕΕΚΣ. Γ', σ. 129 ὑποσ. 2).

³⁾ Διὰ πρώτην φοράν ἐννεῦθεν πληροφορούμεθα ὅτι ὁ Γεράσιμος ἦτο Ἐπίσκοπος Ἱερᾶς ἤδη ἀπὸ τοῦ 1826, χειροτονηθεὶς προφανῶς καὶ οὗτος, ἀγνωστον πότε, ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Καλλινίκου, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀρνηθέντος νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἀρτεμίου Παρδάλη. Ἀργότερον, μετὰ τὴν ἔνωσιν τῶν ἐπισκοπῶν Ἱερᾶς καὶ Σητείας (1832) ὁ Γεράσιμος ἀναφέρεται πλέον ὡς Ἱεροσητείας, διατελέσας τοιοῦτος μέχρι τοῦ θανάτου του, τὸ 1841. Ταῦτα

πρὸς διασάφισιν τῶν ὑπ' ἐμοῦ, ἔλλείψει περισσοτέρων πληροφοριῶν, γραφέντων περὶ τοῦ Γερασίμου ὡς πρώτου Ἱεροσητείας («Κρητικά Χρονικά» Β', 125, 129, 455, 459 καὶ ΣΤ', 154, ἔνθα ἐσφαλμένως ἀναφέρεται ὡς Ἱεραῶς καὶ Πέτρας. Πρβ. καὶ ΕΕΚΣ τ. Γ', σ. 150).

124

*Απεμπολητικὸν γράμμα διὰ τὴν πώλησιν οἰκήματος τῆς ἐκκλησίας, ὑπογραφόμενον ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Κρήτης Καλλινίκου. (Νοέμβριος 1828).

*Αριθ. Χειρ. Μ. Η. 138. Ἐπὶ διφύλλου λεπτοῦ χάρτου μὲ ὑδατίνης γραμμὰς καὶ σημεῖα (γράμματα L V καὶ κυαθίσκους) διαστ. 0,32×0,22 μ. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῆς πρώτης σελίδος Κατάστασις διατηρήσεως σχετικῶς καλὴ

† ἡ ταπεινότης ἡ ἐμὴ, διὰ τοῦ παρόντος αὐτῆς ἀρχιερατικοῦ καὶ ἀπεμπολητι | κοῦ γράμματος, δηλοποιεῖ ὅτι ἐπώλησε διὰ δύο χιλιάδας καὶ | εἰκοσιπέντε γρόσια Ν: 2025 : τῇ εὐγενεσιότητι κυρᾶ ἀνδριάνη | συζύγῳ τοῦ κυρ νικολάκη κουγιουμιτζῆ¹ νικολειτοπούλα, τὸ ὁσπήτι τῆς ἐκ | κλησίας, τὸ πρότερον ἑλληνικὸν σχολεῖον ὄν, ὅπου εἶχον ἐξαγορά | σει ἀπὸ τὸ τοπὰλ ὁσμάνην², ἔχον δύο ὀντάδες μεγάλους, καὶ ἓνα | μικρόν, ἐν πόρτεγο, μαγειριό, λουτρον; μίαν αὐλὴν καὶ ἐν πηγάδι, οὗ συνορέβουσιν ἀπὸ τὸ ἔμπροσθεν τῆς μητροπόλεως μέρους | δύο ὁσπήτια τῆς ἐκκλησίας, τὸ ἀχοῦρι, καὶ ἡ σαμοπούλαις, ἀπὸ τὸ | ἄλλο μέρος, πάλιν ὁσπήτι τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁ | τοπὰλ ὁσμάνης. τοῦ ὁποίου αὐτοῦ ὁσπητίου εἶναι τέλειος οἰκοκύρης καὶ | ἐξουσιαστής ἡ ὀθνεῖσα κυρᾶ ἀνδριάνη, χωρὶς νὰ ἔχη ἡ ἐμὴ ταπεινότης | τινὰ δεσποτεία ἐν αὐτῷ εἰς τὸ ἐξῆς. διὸ καὶ γέγονε καὶ τὸ παρὸν | ἀρχιερατικὸν καὶ ἀπεμπολιτικὸν γράμμα, βεβαιωμένον παρὰ τῆς | ἐμῆς ταπεινότητος, καὶ μεμαρτυρημένον παρὰ τῶν παρευρεθέντων | συναδελφῶν ἀγγίων ἀρχιερέων, καὶ τινῶν χριστιανῶν, καὶ ἐδόθη τῇ | αὐτῆς εὐγενείᾳ εἰς ἔνδειξιν καὶ ἀσφάλειαν.

αωκηφ νοεμβρίου απ

*Ο κρήτης Καλλίνικος βεβαιοῖ

*Ο σιτίας Μελέτιος μάρτυς

*Ο πέτρας Δωρόθεος μάρτυς

*Ο ἀρκαδίας Μάξιμος μάρτυς

» Δημήτριος Βασάλος μάρτυς

* Ἀνδρουλῆς φαρσαράκης μαρτιρὸ ὡς ἀνοθεν

μαρκάκις, ἱατρὸς μάρτυς

» ἔμμανουήλ ἱατρὸς μάρτυς

Ἰωάννης κιορατζάκις ἐπίτροπος τῆς ἐκκλησίας μάρτυς.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

¹⁾ Εἰς Νικολάκης Κουγιουμτζῆς ἐν «Χριστιανικῇ Κρήτῃ» Β', σ. 75.

²⁾ Τὴν χρησιμοποιηθεῖσαν ὡς ἑλληνικὸν σχολεῖον ἐν Χάνδακι οἰκίαν ταύτην εἶχεν ἀγοράσει ὁ Μητροπολίτης Καλλίνικος κατὰ τὸ 1826 ἀντὶ δύο χιλιάδων γροσίων (βλ. «Κρητικὰ Χρονικά» Β', σ. 115). Περὶ τοῦ Τοπάλ Ὁσμάν, ἐκτελεσθέντος ὑπὸ τῆς ἐξουσίας βλ. «Κρητικὰ Χρονικά» Α', σ. 349.

125

Ἐπιστολὴ τῆς Ἱ. Μονῆς Βατοπεδίου πρὸς τοὺς Χριστιανοὺς τοῦ Μεγάλου Κάστρου σχετικὴ μὲ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων, ἀνηκόντων εἰς τὴν Μονὴν καὶ εὗρισκομένων εἰς χεῖρας τοῦ Ἄγγλου Προξένου καὶ τοῦ Μητροπολίτου. (Αὐγούστος 1829).

Ἀριθ. Χειρ. Μ. Η. 159. Ἐπὶ διφύλλου λεπτοῦ χάρτου μὲ ὑδατίνας γραμμάς καὶ σημεῖα (γράμματα Ν Κ καὶ κυαθίσκους) διαστ. 0,32×0,22 μ. Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων μὲ ἐπικεφαλῆς, ἀριστερά, τὴν σφραγίδα τῆς Ἱ. Μονῆς δι' αἰθάλης. Τὸ ὑστερόγραφον διὰ τῆς αὐτῆς χειρὸς μὲ τὸ κείμενον, διαφόρου τῆς τοῦ ὑπογραφομένου σκευοφύλακος. Ἐπὶ τῆς ὀπισθίας: «τοῖς τιμιώτατοις προεσιῶσι καὶ λοιποῖς εὐλογημένοις χριστιανοῖς τοῦ μεγάλου κάστρου τῆς κρήτης, τέκνοις ἐν χ(ριστ)ῷ τῷ θ(ε)ῷ ἀγαπητοῖς καὶ περιποθήτοις ἡμῖν, εὐχετικῶς». Σφραγίς δι' ἐρυθροῦ ἰσπανικοῦ κηροῦ μὲ μικρὰν σφραγίδα τῆς Μ. Βατοπεδίου (γράμματα ΒΤΠΔ σταυρικῶς ἐν μέσῳ στεφάνου ἐκ δύο κλάδων, στέμμα ἄνω καὶ κάτω τὴν χρονολογίαν 1815). Κατάστασις διατηρήσεως καλή.

(Τύπος σφραγίδος)

» τιμιώτατοι προεσιῶτες καὶ λοιποὶ πάντες εὐλογη | μένοι χριστιανοὶ τοῦ μεγάλου Κάστρου τῆς Κρή | τῆς, τὴν περιπόθητον ἡμῖν τιμιότητα πα | τρικῶς ἐν κ(υρί)ῳ εὐχόμενοι, ἡδέως προσα | γορευόμεν.

† δεόμενοι τοῦ ἁγίου θ(εο)ῦ, ὅπως διὰ πρεσβειῶν τῆς παναχράντου αὐτοῦ | μητρὸς τῆς προστάτιδος ἡμῶν βηματαρίσεως¹, διαφυλάττη πάντας ὑ | μᾶς ὑγιαίνοντας καὶ πανευημεροῦντας κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα, μετὰ | τῆς ἐπαπολαύσεως τῶν σωτηρίων ἀγαθῶν. μετὰ τὰς πατρικὰς ἡμῶν εὐχὰς | καὶ εὐλογίας καὶ ἔρευναν τῆς περιποθήτου ἡμῖν ἀγαθῆς ὑγείας σας δηλο | ποιῶμεν πᾶσιν ὑμῖν, ὅτι ἐπειδὴ ἡ μεγάλη περιστάσις τοῦ Καιροῦ | διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἐσυγχώρησε, καὶ ἐθανατώθησαν καθὼς καὶ | ἄλλοι πολλοὶ καὶ οἱ ἡμέτεροι συναδελφοὶ βατοπαιδινοὶ οἱ ἀποσταλέν | τες ἀπὸ τὸ μοναστήριον πρὸ ἐννέα ἤδη χρόνων εἰς τὴν πολιτείαν σας² | μὲ τὴν ἁγίαν ζώνην τῆς κυρίας ἡμῶν θ(εοτό)κου καὶ τοὺς λοιποὺς θησαυροὺς | κατὰ τὴν ἀναφορὰν καὶ παρακλησίαν σας ὅπου τὰ ἐζητήσατε ἀπὸ τὸ | μοναστήριον, διὰ νὰ ἐλευθερωθῆτε τότε ἀπὸ τὸ κακὸν τῆς πα | νώλης. ἐπειδὴ καὶ οὕτως οἰκονόμησεν

ὁ ἅγιος θ(εός), καὶ οἱ ἅγιοι θη | σαυροὶ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου,
 ἄλλους θησαυροὺς παρέλαβεν | ὁ σιδρ Τομένικος Κόνσουλος, καὶ ἄλλοι
 ἔμειναν αὐτοῦ, καὶ ἐδόθη | σαν ἀπὸ μέρους τῆς ἐξουσίας εἰς τὸν πα-
 νιερώτατον ἡμῶν Δεσπότην ἅγιον | Κρήτης γὰρ τοὺς διαφυλάξῃ ἕως γὰ
 ζητηθῶσιν ἀπὸ τὸ μοναστή | ριον, ἡ Κάρα τοῦ ἁγίου ἀνδρέου, τὰ δύο
 ἀργυρὰ κουτεῖα τοῦ τιμίου | σι(αυ)ροῦ καὶ τῆς ἁγίας ζώνης, ἥδη στέλ-
 λεται εἰς τὴν Σαντορίνην παρὰ | πάσης τῆς ἐν χ(ριστι)ῶ ἡμῶν ἀδελφό-
 τητος ὁ ἡμέτερος προηγούμενος κύρ | Διονύσιος, διὰ γὰρ παραλάβῃ ἀπὸ
 τὸν σιδρ Τομένικον Κόνσου | λον Ἑγγλέζον, τὴν ἁγίαν ζώνην καὶ εἴτι
 ἄλλο ἔχει ἢ εὐγενία του | παρακαλοῦμεν θεομιῶς καὶ τὴν τιμιότητά σας
 ὅλοι Κοινῶς γὰρ | ὁμιλήσητε καὶ γὰρ παρακαλέσητε τὸν ἅγιον Δεσπότην,
 ὅσα | πράγματα μοναστηριακὰ ἔχει, γὰρ τὰ ἐγχειρίση εἰς τὸν ἡμέτερον
 προη | γούμενον κύρ Διονύσιον, διὰ γὰρ ἔλθωσιν εἰς τὸ μοναστήριον καὶ
 ἀποτεθῶ | σιν εἰς τὸν τόπον τους. οὕτω παρακαλοῦμεν καὶ αὐθις καὶ
 πολλάκις, ὡς | εὐεργέται καὶ καλοθελῆται τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν μοναστηρίου
 γὰρ προσπαθήσετε | ὅλαις δυνάμεσι, γὰρ μὴ δοκιμάση καμμίαν βλάβην
 τὸ ἱερόν ἡμῶν μονα | στήριον, ἀλλὰ γὰρ μένη τὸ μνημόσυνόν σας ἀνε-
 ξάλειπτον εἰς αἰῶνα τὸν | ἅπαντα, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἔχομεν χρέος γὰρ
 μνημονεύωμεν πάντας ὑμᾶς | ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελειαῖς καὶ παν-
 κύχοις σιάσεσιν, ἐνώπιον τῆς Κυ | ρίας ἡμῶν θ(εοτό)κου βηματαρίσ-
 σης, παρ' ἧς καὶ τὰ ἔτη ὑμῶν εἶεν ὅ,τι πλεῖ | σια πανευτυχῆ καὶ πα-
 νευδαίμονα :—

αωκθφ αὐγούσιου λη

Τῆς περιποθήτου ἡμῖν τιμιότητος εὐχέται πρὸς κ(ύριο)ν διαπαντός,
 † ὁ σκευοφύλαξ τῆς ἱεραῖς καὶ σεβασμίας, βασιλικῆς καὶ πατριαρ-
 χικῆς | μονῆς τοῦ Βατοπαιδίου, Ἰάκωβος ἀρχιμανδρίτης, καὶ οἱ σὺν
 ἐμοὶ | ἐν χ(ριστι)ῶ ἀδελφοί :— Ἐπειδὴ διὰ τὰς περιστάσεις ἐμποδίσθη
 ὁ ἐρχομὸς τοῦ ἡμετέρου προη | γουμένου κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἔρχε-
 ται ἤδη θ(εο)ῦ βοηθοῦντος, καὶ | παρακαλοῦμεν πάντας ἡμᾶς διὰ τὰς
 ψυχὰς τῶν γονέων | ὑμῶν ὅσα γράφομεν ὑμῖν γὰρ τελειώσωσιν ὅσον τά-
 χιστα, | καὶ μένομεν, καὶ ταῦτα εὐχειτικῶς.

αωλω : Μαΐου κθη :

† ὁ αὐτὸς σκευοφύλαξ τῆς τοῦ Βατοπαιδίου, ἀρχιμανδρίτης Ἰάκω-
 βος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

¹⁾ Περὶ τῆς Βηματαρίσεως βλ. «Κρητικά Χρονικά» Ε', σ. 299.

²⁾ Βλ. σχετικῶς: «Χρυσσαλλίς» Δ', σ. 158· πρβλ. καὶ «Κρητικά Χρονικά» Ε', σ. 87.

Καταγραφή τῶν δημευθεισῶν ὁμολογιῶν τῆς Μητροπόλεως καὶ τῶν Ἐπισκοπῶν Κρήτης. Ἀχρονολόγητον.

Ἄριθ. Χειρ. Μ. Η. 162. Ἐπὶ διφύλλου στενοῦ καὶ ἐπιμήκους, διαστ. 0,47×0,18 μ. λεπτοῦ χάρτου μὲ ὑδατίνας γραμμὰς καὶ σημεῖα (γράμματα A F C καὶ λέοντα). Τὸ κείμενον ἐπὶ τῶν δύο πρώτων σελίδων. Κατάστασις διατηρήσεως καλή.

καταγραφή τῶν δημευθεισῶν ὁμολογιῶν κρήτης καὶ τῶν ἐπισκόπων

τῆς ἐπισκοπῆς ἀύλοποιάμου

1000, ἐπ' ὀνόματι μιχαήλ N: ε'

500, ἐπ' ὄν: ἀναστασίας

1000, ἐπ' ὄν: ῥωξάνδρας μαυρογορδάτου

τῆς ἐπισκοπῆς σιτείας

2500, ἐπ' ὄν: ἐπιτρο. κοινοῦ N: α'

2500, ἐπ' ὄν: σωτηράκη N: β'

τῆς ἐπισκοπῆς πέτρας

500, ἐπ' ὀνόματι εὐφημίας

1000, ἐπ' ὀνόματι καμινάρη γεωργάκη

150, ἐπ' ὄν: ῥωξάνδρας σοῦτζη

1000, ἐπ' ὄν: μαριορῆτζας

τῆς ἐπισκοπῆς κυδωνίας

1500, ἐπ' ὄν: γεωργίου ἀναγνωσιτάκη N: 29

1000, » ῥωξάνδρας N: 22

1000, » τζελ(επῆ) γεωργάκη N: 21

1000, » αἰκατερίνης N: 5

2000, » τζελ. μανωλάκη N: β'

1500, » παρασκευήτζας N: α'

1000, » ἀριστείδη N: 31

1500, » τζελ. γιάγκου N: 25

1000, » κατίγκως N: 17

1000, » τζελ. κωσιτάκη N: 10

2000, » ἐλέγκως N: 27

1000, » τῆς αὐτῆς N: 1

1500, » βερονίκας N: δ'

500, » ἰωάννου ῥάφου N: 4

600, » σμαραγδήτζας N: 20

500, » Ἰερωνύμου N: 33

ἀρκαδίας

- 700, ἐπ' ὄν: πιστωλειτζέονας (;) ἐλέγκως
 2000, » ῥαλοῦς μουρούζη
 1000, » σμαράγδης μουρούζη
 1000, » ἐλέγκως
 1000, » Ἱερωνύμου N: α'

κνωσοῦ

- 1000, ἐπ' ὄν: μιντιλιτζιάρη γεωργάκη ἀναγνωσιτάκη N: 17
 1000, » ῥαλοῦς περπόγλου N: 7
 500, » ἀλεξάνδρου N: 2

κισσάμου

- 750, ἐπ' ὄν: ἀνθήζας N: ε'
 2000, » δημητροίου N: 26
 1000, » ἀναστασίας N: 22
 1000, » λογιώτατου κῦρ γεωργῆ: N: 19
 750, » γεωργίου N: δ'
 1000, » ζωήτζα καρύδη N: 9
 1000, » κατήγκως μάνης N: 23
 1000, » ἀναστασίας N: 24
 1000, » ἐλέγκως N: 8
 1000, » χαιτσημανοῦ ἀλεξάνδρου μαυρογορδάτου N: 4
 500, » ἐλέγκως βλαχούτζη N: 14
 2000, » κυρᾶς (;) μαριώρας N: 21
 1000, » ζωήτζας
 2000, » ἐλέγκως βλαχούτζη N: 20

53.450 μεταφέρονται

53.450 μεταφορὰ

Ρεθύμνης

- 1000, ἐπ' ὄν: ἐλέγκως βλαχούτζης
 3000, » κατήγκως μάνης N: α'
 2000, » ἐλέγκως N: Γ
 500, » ζωήτζας
 1000, » ἀνθήζας
 2500, » δημητροίου N: β'
 500, » ἀλέκου,

63.950

† Ο ΛΑΜΠΗΣ ΚΑΙ ΣΦΑΚΙΩΝ
 ΕΥΜΕΝΙΟΣ ΦΑΝΟΥΡΑΚΗΣ